

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM
Erasmus School of Economics
Bachelorscriptie

De innovatiebox, ook toepasbaar voor het MKB?

Naam student: Onur Sahin
Studentnummer: 343026
Scriptiebegeleider: Mark Nieuweboer
Rotterdam, juli 2013

Voorwoord

In het kader van de afronding van mijn bacheloropleiding Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam heb ik deze bachelorscriptie geschreven met als titel “De innovatiebox, ook toepasbaar voor het MKB?” Het onderwerp innovatiebox spreekt mij erg aan aangezien innovatie een actueel onderwerp is, het belang van innovatie voor onze economie is de laatste jaren steeds meer toegenomen. Het was voor mij opvallend dat de innovatie ook door middel van een faciliteit in de vennootschapsbelasting wordt gestimuleerd. Verder heb ik de toepasbaarheid in het midden- en kleinbedrijf onderzocht, omdat ik denk dat het belangrijk is voor een rechtvaardig belastingstelsel.

Met veel plezier heb ik deze scriptie geschreven en tijdens het onderzoek heb ik veel nieuwe kennis opgedaan. Mijn dank gaat uit naar mijn begeleider, drs. M. Nieuweboer. De opmerkingen waren erg behulpzaam en hebben de scriptie zeker verrijkt.

Rotterdam, juli 2013.

Onur Sahin

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING.....	4
1.2 PROBLEEMSTELLING	6
1.3 AFBAKENING	6
HOOFDSTUK 2 DE INNOVATIEBOX	7
2.1 INLEIDING.....	7
2.2 WAAROM EEN BOX VOOR INNOVATIEWINSTEN?.....	7
2.3 TOTSTANDKOMING VAN DE HUIDIGE INNOVATIEBOX: VAN OCTROOIBOX NAAR INNOVATIEBOX.....	9
2.4 VOOR WIE IS DE INNOVATIEBOX?	10
2.5 WANNEER IS DE INNOVATIEBOX VAN TOEPASSING?.....	10
2.6 INGROEIREGELING EN “BOXTARIEF”	13
2.7 HOE WORDEN DE BOXVOORDELEN BEPAALD?	14
2.9 CONCLUSIE	15
HOOFDSTUK 3 HET MKB EN INNOVATIE	16
3.1 INLEIDING.....	16
3.2 HOE WORDT HET MKB IN DIT ONDERZOEK AFGEBAKEND?.....	16
3.3 WAT IS HET BELANG VAN HET MKB VOOR INNOVATIE?	17
3.4 WAT IS HET BELANG VAN DE INNOVATIE VOOR HET MKB?	18
3.5 CONCLUSIE	18
HOOFDSTUK 4 KNELPUNTEN BIJ TOEPASSING INNOVATIEBOX IN HET MKB	19
4.1 INLEIDING.....	19
4.2 INNOVATIEBOX EN HET MKB.....	19
4.3 WIJZIGINGEN EN DE GEVOLGEN DAARVAN VOOR TOEPASBAARHEID EN AANTREKKELIJKHEID VAN DE INNOVATIEBOX VOOR HET MKB	20
4.4 KNELPUNTEN BIJ TOEPASSING INNOVATIEBOX IN HET MKB.....	23
4.5 TOEREKENINGSPROBLEMATIEK.....	24
4.6 KNELPUNTEN BIJ HET SAMENWERKEN.....	26
4.7 ADMINISTRATIEVE LASTENDRUK	28
4.8 CONCLUSIE	31
HOOFDSTUK 5 ADDITIONELE MAATREGELEN EN AANPASSINGEN	32
5.1 INLEIDING.....	32
5.2 DE INNOVATIEBOX OPENSTELLEN VOOR HET IB-PLICHTIGE DEEL VAN HET MKB	32
5.3 DE INNOVATIEBOX OMVORMEN TOT EEN SPECIFIEKE TAX CREDIT. GOED IDEE?	33
5.4 CONCLUSIE	33
HOOFDSTUK 6 SAMENVATTING EN CONCLUSIE.....	34
LITERATUURLIJST	37

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds het begin van 2011 is de Nederlandse economie gekrompen. Ook in 2013 zal de Nederlandse economie, naar verwachting van het CPB, verder krimpen met ½ %.¹ Innovatie kan zowel het Nederlandse bedrijfsleven als de overheid helpen om weer economische groei te realiseren en uit de crisis te komen. Met behulp van innovatie kan enerzijds met dezelfde hoeveelheid arbeid of kapitaal meer geproduceerd worden. Anderzijds komt het ten goede aan de werkgelegenheid, omdat innovatie ervoor kan zorgen dat Nederland het vestigingsland van internationale ondernemingen wordt. Bovendien, innovatie is niet alleen belangrijk voor de economie, maar ook voor de maatschappij. Denk aan technische innovaties in de gezondheidszorg om de behandelingen van patiënten te verbeteren, zuinigere auto's die het milieu ten goede komen en innovaties om kwaliteit van ons drinkwater op peil te houden. Door al deze voordelen is het belang van innovatie in de laatste jaren steeds meer toegenomen.

Ook de Europese Commissie ziet het belang van innovatie voor duurzame economische groei. De Commissie had al in 2000, de zogenoemde "Lissabon-strategie" vastgelegd. Het doel was om, gebruikmakend van duurzame innovatie de EU in 2010 de meest concurrerende economie ter wereld te maken. Deze doelstelling is niet gehaald. Dit heeft geleid tot totstandkoming van het zogenoemde "Europa 2020 strategie". Het streven is echter ongewijzigd gebleven, alleen de deadline staat nu gepland op 2020.² Omdat innovatie het belangrijkste middel is om dit doel te bereiken, nemen de EU-lidstaten fiscale faciliteiten ter bevordering van innovatie in hun wetgeving. Zo wordt bijvoorbeeld in België de inkomsten uit octrooien belast tegen een effectief tarief van 6,8% en daarmee is België een van de vijftien lidstaten die de inkomsten uit onderzoek en ontwikkeling fiscaal faciliteert.³

In Nederland is met ingang van 1 januari 2007 de zogenoemde innovatiebox onder de naam "octrooibox" (voorloper van de innovatiebox) geïntroduceerd in de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (hierna: Wet VPB 1969). Deze met de Wet Werken aan winst⁴ in werking getreden faciliteit is opgenomen in art. 12b Wet VPB 1969 en heeft als doel innovatiegerelateerde activiteiten te stimuleren en hiermee de werkgelegenheid te ondersteunen.⁵ De innovatiebox betekent zeer kort samengevat dat de winst uit zelf ontwikkelde immateriële activa waaraan een octrooi of een speur - en ontwikkelingsverklaring (S&O-verklaring) is toegekend, voor slechts 20% in de grondslag voor de tarief-toepassing wordt betrokken. Dat leidt uiteindelijk ertoe dat de netto-voordelen die in de box vallen, belast worden naar een effectief tarief van 5%.⁶ Aangezien het reguliere VPB-tarief 25% (zonder rekening te houden met het opstarttarief van 20%) is, kunnen de

¹ CPB, Economie krimpt – Begrotingstekort naar 3,3%, CPB Policy Brief 2012/07.

² C. Caminanda et al., *Belasting met beleid*, Sdu Uitgevers, Leiden 2007.

³ Deloitte, *global survey of R&D tax incentives*, 2012.

⁴ Wet van 30 november 2006, Stb. 2006, 631.

⁵ Kamerstukken II 2006/07, 30 572, nr. 3, blz.10

⁶ 20% van de innovatieboxwinst wordt belast, 80% daarvan is vrijgesteld. Aangezien het reguliere VPB-tarief 25% is, wordt het desbetreffende deel van de winst tegen een effectief tarief van 5% (20% X 25%) belast.

innovatieve bedrijven met toepassing van deze box te betalen belasting besparen. Sinds het ontstaan heeft de innovatiebox drie ingrijpende wijzigingen doorgemaakt en kreeg de box zijn huidige naam. In 2008 werd de box opengesteld voor de voordelen uit S&O-activa, naast de voordelen uit octrooiactiva. Twee jaar later werd het effectieve tarief van 10% verlaagd naar 5%. De laatste belangrijke wijziging betreft de mogelijkheid om vanaf 1 januari 2013 op een forfaitaire wijze innovatiebox-voordelen te kunnen bepalen.

De innovatiebox is niet de enige fiscale innovatie-stimuleringsregeling in Nederland. De andere fiscale regels, te weten de Research & Development Aftrek (hierna: de RDA), de afdrachtvermindering voor de loonheffingen via de Wet vermindering afdracht loonbelasting (hierna: de WVA) en de regeling dat immateriële activa direct ten laste van de winst te brengen, zijn gericht op de inputkant (kostenkant) van R&D. Aan het succes van, met name de twee laatstgenoemde⁷, faciliteiten kan niet getwijfeld worden.⁸ In tegenstelling tot deze regelingen die de kosten van innovatie willen beperken, is de innovatiebox gericht op de output (opbrengstenkant) van R&D. Fiscaal voordeel wordt alleen behaald, indien innovatieve activiteiten tot positieve voordelen leiden. Aangezien de innovatiebox slechts een aantal jaar bestaat en waardoor er nog geen meetbare resultaten zijn over de effectiviteit van de regeling, zijn er in de fiscale literatuur verschillende standpunten genomen over de effectiviteit.

De innovatiebox staat zowel voor het VPB-plichtige deel van het midden- en kleinbedrijven, als grote bedrijven open.⁹ Het midden- en kleinbedrijf (hierna: het MKB) wordt gedefinieerd als alle bedrijven met minder dan 250 werknemers. In de praktijk is echter gebleken dat toepassing van deze box niet gemakkelijk is. Vooral voor een bepaald deel van het MKB maakt de complicerende kanten van de regeling, die ook integraal voor hen van kracht is, toepassing moeilijk.¹⁰ Het gebruik van de regeling blijft daardoor achter bij de verwachtingen van de regering.¹¹ Bij toepassing van de innovatiebox kunnen er een aantal problemen ontstaan. Hoe bepaal je bijvoorbeeld welke voordelen uit bepaalde octrooiactiva voortvloeien en daardoor tegen het gunstige tarief kunnen worden belast. Daardoor is het de vraag of het belastingvoordeel van de faciliteit opweegt tegen de bijkomende administratieve lasten.

Daarentegen is een goed klimaat voor het MKB, die wordt gezien als de motor achter onze economie, onmisbaar om innovatie te stimuleren. In 2012 bestond de helft van het MKB uit innovatieve bedrijven. In de periode 2002-2007 lag het aandeel innovatieve MKB-bedrijven nog hoger, namelijk 65%.¹² Het hoge aandeel laat ons goed zien hoe belangrijk het MKB voor innovatie is. Toch kan men maatregelen nemen om deze daling te voorkomen. De laatste jaren zijn er, mede door de huidige economische omstandigheden, minder bedrijven die innovaties realiseren. De aandacht voor innovatie is echter niet afgenomen.

⁷ De Research & Development Aftrek is per 1 januari 2012 ingevoerd. Daardoor is er nog weinig bekend over de effectiviteit van deze vrij nieuwe maatregel.

⁸ Zie bijvoorbeeld P. Kavelaars, 'Fiscale kenniseconomie', TFO 2008/89.

⁹ De innovatiebox geldt niet voor de inkomstenbelasting.

¹⁰ Zie: H Ancuta en M. Opgenoort, 'Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb', Het register, nr. 3 maart 2011.

¹¹ EIM, Kleinschalig ondernemen: Structuur en ontwikkeling van het MKB, Zoetermeer, 2011.

¹² A. Ruis, Innovatie in het MKB, Zoetermeer, EIM, 2012, blz. 4.

Door deze redenen vindt het kabinet toepassing van de box door het MKB, zonder onnodige administratieve lasten, zeer belangrijk.¹³ Bovendien is het ook van belang voor een rechtvaardig belastingstelsel. Het is zeer onwenselijk dat in Nederland een innovatief grootbedrijf over een deel van haar winst 5% vennootschapsbelasting betaalt, terwijl een minder groot bedrijf 25% betaalt.

1.2 Probleemstelling

Ik onderzoek de toepasbaarheid en aantrekkelijkheid van de innovatiebox voor het MKB. Om dit te onderzoeken staat de volgende hoofdvraag centraal: *Is de innovatiebox van art. 12b Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 toepasbaar en aantrekkelijk voor het midden- en kleinbedrijf?*

Om deze hoofdvraag te beantwoorden, zal ik gebruik maken van onderstaande deelvragen:

- *Wat houdt de innovatiebox in en welk probleem wil de innovatiebox oplossen?*
- *Hoe wordt het MKB in dit onderzoek afgebakend en wat is het belang van het MKB voor de innovatie en vice versa?*
- *Hoe functioneert de innovatiebox in het midden- en kleinbedrijf?*
- *Zijn er nog additionele aanpassingen/maatregelen die de innovatiebox aantrekkelijk en toepasbaar maken voor het MKB? Zo ja, welke?*

1.3 Afbakening

Het onderzoek beperkt zich tot de nationale wetgeving. Dit betekent dat ik niet in ga op de Europese aspecten van de innovatiebox. Verder wordt het overgangsrecht buiten beschouwing gelaten. Ik zal voornamelijk gebruik maken van kwalitatieve gegevens, aangezien er weinig kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn.

Dit onderzoek bestaat uit 5 hoofdstukken. Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden bespreek ik in hoofdstuk 2 de algemene aspecten van de innovatiebox; wat houdt de innovatiebox in, welk probleem wil de innovatiebox oplossen. Ook beschrijf ik kort in het tweede hoofdstuk welke andere fiscale innovatie-stimuleringsregelingen er zijn en wat de verschillen zijn met de innovatiebox. Vervolgens ga ik in hoofdstuk 3 in op het MKB en leg ik de definitie van het MKB voor dit onderzoek vast. Ik ga dan verder in op de kenmerken van de MKB-ondernemingen die ik in mijn onderzoek betrek. Ook beschrijf ik in het derde hoofdstuk het belang van het MKB voor innovatie en vice versa. In hoofdstuk 4 besteed ik aandacht aan de toepasbaarheid en aantrekkelijkheid van de innovatiebox bij deze MKB-ondernemingen; hoe functioneert de regeling in deze ondernemingen en welke rol spelen de recente wijzigingen/maatregelen daarbij. In hoofdstuk 5 bespreek ik of er wellicht additionele aanpassingen nodig zijn. Tot slot volgt in hoofdstuk 6 de conclusie met het antwoord op de onderzoeksvraag.

¹³ Zie: Staatssecretaris van Financiën, Antwoord op Kamervragen m.b.t. regeldruk bij de innovatiebox, 12 januari 2011, nr. DGB/2010/8277.

HOOFDSTUK 2 De innovatiebox

2.1 Inleiding

De innovatiebox, de opvolger van de octrooiibox, is opgenomen in art. 12b Wet VPB 1969 en houdt kort gezegd in dat de voordelen uit zelf ontwikkelde immateriële activa waaraan een octrooi of een S&O-verklaring is toegekend, belast worden naar een effectief tarief van 5% in plaats van het reguliere tarief van 25%. De innovatiebox moet de belastingdruk op innovatiewinst verlagen en op die manier een serieuze prikkel geven aan de innovatiegerelateerde activiteiten in Nederland. In dit hoofdstuk wordt de innovatiebox uitgebreid behandeld. Waarom is er een box voor innovatiewinsten, hoe is de innovatiebox tot stand gekomen en voor wie is de innovatiebox toegankelijk. Na het beantwoorden van deze vragen, wordt er aandacht besteed aan de voorwaarden en toerekeningmethoden die worden gebruikt om de winst van een onderneming aan de box toe te rekenen. Daarna zal het tarief en de ingroeieregeling, een belangrijke regel binnen de innovatiebox, de revue passeren. In dit hoofdstuk staat de volgende vraag centraal: *Wat houdt de innovatiebox in en welk probleem wil de innovatiebox oplossen?*

2.2 Waarom een box voor innovatiewinsten?

De belangrijkste functie van belastingheffing is de budgettaire functie. De overheid gebruikt de belastingopbrengsten voor het financieren van collectieve goederen en diensten. Daarnaast heeft de belastingheffing een instrumentele functie. Deze functie houdt in dat de overheid belastingheffing ook gebruikt als een besturingsinstrument.¹⁴ Een instrument, om het gedrag van haar burgers en ondernemers bij te sturen naar het “gewenst gedrag”. Door zowel de overheid als de maatschappij wordt, het innoveren gezien als een gewenst gedrag. Innovatie is noodzakelijk om duurzame economische groei te realiseren en daarmee onze welvaart te behouden en zelfs te vergroten.

Zonder overheidsbemoedeningen zou het niveau van innovatie te laag zijn dan wat maatschappelijk gewenst is. De terughoudende opstelling van de ondernemers ten aanzien van innovatie kan verschillende redenen hebben. Bedrijven moeten meestal de door middel van innovatie ontwikkelde kennis met de andere partijen delen. Bovendien is innovatie een risicovolle aangelegenheid, hoeveel een investering zal opbrengen is onzeker. Daartegenover staat dat innovatie niet goedkoop is, denk aan investeringen in gespecialiseerde werknemers, grotere investeringen in kapitaal en daarmee gepaard gaande financieringskosten, en de administratieve lasten als gevolg van wet- en regelgeving. Het argument van de falende markt, het tekortschieten van de werking tussen vraag en aanbod in de markt, vormt voor de wetgever dan de belangrijkste reden om in te grijpen. Zo heeft de wetgever recent ingegrepen via het invoeren van de innovatiebox. Om het rendement van de innovatiegerelateerde investeringen te vergroten en op die manier innovatie te stimuleren is deze innovatiefaciliteit ingevoerd. De opbrengsten afkomstig van innovatiegerelateerde activiteiten worden hierdoor, onder voorwaarden, tegen een gunstig tarief van 5% belast.

¹⁴ L.G.M. Stevens, Elementair belastingrecht(theorieboek), Deventer: Kluwer 2009, blz. 5-6.

De innovatiebox is niet de enige fiscale innovatie-stimuleringsregeling in Nederland. Er zijn nog drie fiscale regelingen, te weten de afdrachtvermindering voor de loonheffingen via de WVA, de RDA, en de regeling immateriële activa direct ten laste van de winst kunnen brengen. De laatstgenoemde regeling is opgenomen in art. 3.30, derde lid, Wet IB 2001 en komt op neer dat zowel de ondernemers in de inkomstenbelasting als de ondernemers in de vennootschapsbelasting keuzemogelijkheid hebben, om de voortbrengingskosten van immateriële activa in een keer af te schrijven in het jaar van voortbrenging. De WVA houdt, kort gezegd, in dat een ondernemer voor spoor- en ontwikkelingswerk (S&O-werk) een korting krijgt op de af te dragen loonbelasting ten aanzien van werknemers die S&O-werkzaamheden verrichten. De regeling brengt dus de loonkosten van innovatie omlaag en probeert daarmee de werkgevers/investeerders te stimuleren tot het doen van innovaties. Deze regeling is succesvol gebleken. De uitgaven voor S&O-werk is na de invoering gestegen. Ondanks de hoge uitvoeringskosten en de toegekende belastingkorting is het voordeel van deze regeling voor de Nederlandse economie groter dan het nadeel.¹⁵ De WVA is ook van belang voor toepassing van de innovatiebox. De zogenoemde S&O-verklaring, afkomstig van Agentschap NL, is naast deze regeling ook een toegangsticket voor de innovatiebox .

De RDA, een andere stimuleringsmaatregel voor innovatie, is op 1 januari 2012 geïntroduceerd in de Wet IB 2001.¹⁶ Op grond van deze regeling kunnen de kosten en uitgaven voor S&O-projecten extra afgetrokken worden van de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting. De omvang van de aftrek is gebaseerd op een percentage van RDA-grondslag. Deze bestaat uit alle kosten die direct toerekenbaar zijn aan S&O-werk. Uitgezonderd zijn de kosten van uitbesteed S&O-werk en de loonkosten waarvoor de WVA van toepassing is.

De innovatiebox is in tegenstelling tot de andere drie fiscale innovatie-stimuleringsregelingen, die gericht zijn op de kostenkant van innovatie, gericht op de opbrengstenkant van innovatie. Dat wil zeggen dat de faciliteit alleen voordelen biedt als er met innovatie winsten worden behaald. De andere drie fiscale innovatiefaciliteiten beogen de kosten van innovatie terug te brengen. Ook als innovatie niet resulteert in de winst, kunnen deze faciliteiten toegepast worden. Omdat voor het aftrekken van de kosten het realiseren van de innovatiewinst niet vereist. Dat verschil maakt de innovatiebox anders dan de andere fiscale stimuleringsregelingen. Daarom draagt de invoering van een box voor innovatiewinsten bij aan een goed en compleet innovatiestimuleringspakket.¹⁷ Stimuleren van innovatie door zowel vanuit de kostenkant als de opbrengstenkant.

Tevens kan de invoering van de innovatiebox gezien worden als een aanvulling op de Lissabon-strategie. Deze strategie is in het jaar 2000 door de Europese Commissie vastgelegd. Het doel was de EU in 2010, gebruikmakend van duurzame innovatie de meest vooraanstaande kenniseconomie van de wereld maken. Gezien de huidige stand van de Europese integratie, moesten de fiscale maatregelen ter stimulering van innovatie op nationaal niveau worden genomen.

¹⁵ Zie het rapport: Panteia/EIM, Evaluatie WBSO 2006-2010; Effecten, doelgroepbereik en uitvoering, februari 2012.

¹⁶ Besluit van 21 december 2011, Stb. 2011, 657.

¹⁷ Kamerstukken II 2009/10, 32 128, nr. 52.

2.3 Totstandkoming van de huidige innovatiebox: van octrooibox naar innovatiebox

De parlementaire behandeling van het wetsvoorstel “Werken aan winst”, waarvan de invoering van octrooibox een onderdeel is, is snel verlopen. Het wetsvoorstel dat werd ingediend op 24 mei 2006, is in december 2006 in het Staatsblad gepubliceerd. Ondanks de terughoudende opstelling¹⁸ van de wetgever maakte de wens uit de Tweede Kamer en het bedrijfsleven de invoering van de octrooibox mogelijk. Naast het aantrekken en stimuleren van R&D wilde de wetgever de octrooibox uitvoerbaar en budgettair beheersbaar houden.¹⁹ Daardoor vond de octrooibox tot 1 januari 2008 alleen toepassing op de voordelen uit activa waarop een octrooi is verkregen. Vanaf deze datum werd de octrooibox ook opengesteld voor de voordelen uit S&O-activa. Deze uit speur- en ontwikkelingswerk voortgekomen activa kwalificeren voor de octrooibox als er daarvoor een S&O-verklaring is afgegeven.²⁰ Met deze wijziging kwam er een einde aan de terughoudende opstelling van de wetgever. Hoewel de intentie bij de invoering van de octrooibox het stimuleren van R&D-projecten was, was de intentie bij deze aanpassing het behoud van S&O-werkzaamheden.²¹

Met ingang van 1 januari 2010 is het boxtarief verlaagd van 10% naar 5%. Tevens zijn de twee plafonds van art. 12b, lid 6 (oud) Wet VPB 1969 geschrapt. Tot afschaffing van de plafonds, gold het lage tarief niet meer vanaf het moment waarop de voordelen uit boxactiva de boxruimte overschreden. De boxruimte bestond uit vier maal de voortbrengingskosten van de boxactiva (niet zijnde S&O-activa), vermeerderd met de resterende ruimte aan het einde van het voorafgaande jaar. Wat betreft de S&O activa werd het absolute maximum van € 400 000 afgeschaft.

Dit waren niet de enige aanpassingen van het jaar 2010. De wetgever heeft in dit jaar wettelijk bepaald dat het gunstige tarief, alleen van toepassing is voor zover het saldo van voordelen positief is. Dit wil zeggen dat de verliezen uit innovatieve activiteiten tegen het hoge tarief aftrekbaar zijn. De afgetrokken verliezen verhogen echter de drempel van art. 12b, vijfde lid, Wet VPB 1969. Het tariefsvoordeel gaat pas in zodra die drempel is ingehaald. De drempel bestaat naast deze mogelijke afgetrokken verliezen hoofdzakelijk uit de voortbrengingskosten van de immateriële activa. In het licht van de hiervoor genoemde wijzigingen vond de naamwijziging plaats. De naam van de faciliteit is veranderd van “octrooibox” naar een meer passende “innovatiebox”. In 2011 werd de kwekersrechten gelijkgesteld met het octrooi en sindsdien kan ook de voordelen tussen het aanvragen en het verkrijgen van een octrooi, de zogenoemde “pre-octrooibaten”, in de innovatiebox ondergebracht worden (Art. 12b, lid 5, sub d, Wet VPB 1969). De laatste aanpassing vond op 1 januari 2013 plaats. Hierbij maakte de wetgever op een forfaitaire wijze kunnen bepalen van de innovatiebox -voordelen mogelijk (art. 7aa Uity. Besl. Vpb. 1971).²² In geval een belastingplichtige voor deze regeling opteert kan hij 25% van zijn totale jaarwinst, met een maximum van €25 000, toerekenen aan de box.

¹⁸ Kamerstukken II 2004/05, 30 107, nr. 2, blz. 24.

¹⁹ Zie: Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3, blz. 10.

²⁰ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 12 blz. 11-13

²¹ Kamerstukken II, 2006/07, 30 572, nr. 3, p. 10.

²² Besluit 20 december 2012, Stb. 2012, 694.

2.4 Voor wie is de innovatiebox?

De innovatiebox is in de vennootschapsbelasting geïntroduceerd en daardoor staat de innovatiebox alleen open voor de vennootschapsbelastingplichtige lichamen, zoals beschreven in artikel 2 van de Wet VPB 1969. Het niet opnemen van de innovatiebox in de inkomstenbelasting is een uitdrukkelijke keuze van de wetgever geweest. De staatssecretaris is van mening dat een aparte innovatiebox in de inkomstenbelasting van geringe betekenis is. Wat betreft de staatssecretaris kunnen de IB-ondernemers, in de praktijk ook van de regeling profiteren. Na het ontwikkelen van een succesvolle uitvinding, kan de IB-ondernemer zijn onderneming geruisloos (zonder fiscale afrekening over stille reserves en fiscale reserves) inbrengen in een vennootschapsbelastingplichtige BV, op deze manier kan men toch in aanmerking komen voor de innovatiebox.²³

2.5 Wanneer is de innovatiebox van toepassing?

De VPB-plichtige lichamen die de innovatiebox willen toepassen, moeten hun keuze aan de Belastingdienst bekend maken. Dit gebeurt bij de aangifte over het jaar waarin de belastingplichtige voor het eerst opteert voor de innovatiebox. Om van deze innovatiefaciliteit gebruik te kunnen maken, moet de belastingplichtige aan vier voorwaarden voldoen. Er moet sprake zijn van een zelf voortgebracht immaterieel activum. En tevens moet de belastingplichtige ten aanzien van het immaterieel activum een octrooi of een S&O-verklaring verkrijgen. De laatste voorwaarde betreft de zogenoemde “oorzaaktoets”. Het inkomen uit een immaterieel activum moet in belangrijke mate (minimaal 30%) het directe gevolg zijn van het daarvoor verkregen octrooi of S&O-verklaring.

2.5.1 Immaterieel activum

De voordelen uit een immaterieel activum kunnen onder voorwaarden voor de innovatiebox in aanmerking komen. Wat het begrip “immaterieel activum” inhoudt, is echter niet te vinden in art.12b Wet VPB 1969. Ondanks de verwijzing in de wetsgeschiedenis, naar het begrip immaterieel activum in art. 33 van de Wet VPB, is de definitie van het begrip er ook niet te vinden. Wel kan er uit de fiscale jurisprudentie afgeleid worden wat het begrip inhoudt. Het moet gaan om “een bedrijfsmiddel waaronder een zelfstandige waardedragers die in beginsel voor overdracht vatbaar is en te onderscheiden is van de overige kennis”.²⁴ Van een immaterieel activum wordt verwacht dat deze gedurende meerdere jaren voor de onderneming economische voordelen genereert. Een vinding voldoet aan de definitie van bedrijfsmiddel en daarmee ook aan de definitie van immaterieel activum, indien de ontwikkelingskosten van het bedrijfsmiddel als “immateriële activa” op de fiscale balans geactiveerd zijn. Echter, door de werking van de stimuleringsregeling (afschrijving ineens) van art. 3.30, derde lid, Wet IB 2001, is de post immateriële activa meestal niet terug te vinden op de fiscale balans van de ondernemingen. De ontwikkelingskosten van de desbetreffende activa zijn dan niet geactiveerd, maar direct ten laste van de winst gebracht.

²³ Zie Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 4 blz. 21 en Kamerstukken II 2009/10, 32 128, nr. 10, blz. 16.

²⁴ S.A.W.J. Strik, *Cursus Belastingrecht vennootschapsbelasting*, Deventer: Kluwer 2012, paragraaf 2.2.13.B.a.

Het niet activeren van de ontwikkelingskosten van een bedrijfsmiddel, betekent echter nog niet dat het bedrijfsmiddel niet voldoet aan de definitie van een immaterieel activum. Voor toepassing van de innovatiebox moet er ten aanzien van het activum een octrooi of een S&O-verklaring verkregen zijn. De octrooiverlenende instantie of Agentschap NL (geeft S&O-verklaring af) zal immers nagaan of de vinding identificeerbaar en overdraagbaar is. Dat betekent dat een bedrijfsmiddel waarvoor een octrooi of een S&O-verklaring is verkregen, uitzonderingen daargelaten, aangemerkt kan worden als een immaterieel activum.

2.5.2 Voortbrengen

Op grond van art. 12b, lid 1, Wet VPB 1969 moet de belastingplichtige het immaterieel activum zelf voortbrengen. In beginsel staat de innovatiebox dus niet open voor de gekochte immateriële activa. Een uitzondering hierop is dat de belastingplichtige immaterieel activum koopt en deze verder ontwikkelt. Het gekochte immaterieel activum wordt in dit geval onderdeel van een meer inhoudend, door de belastingplichtige zelf ontwikkeld, immaterieel activum.²⁵

In het geval van uitbesteding van R&D-activiteiten (contractresearch) gebeurt voortbrengen van immateriële activa niet door de belastingplichtige zelf. Toch, kan de belastingplichtige nog steeds gebruik maken van de innovatiebox. De voorwaarde daarbij is dat de desbetreffende R&D-activiteiten voor rekening en risico van de belastingplichtige (uitbesteder) gebeuren.²⁶ Dat betekent dat de positieve en negatieve voordelen de uitbesteder aan moeten gaan. Bij uitbesteding van activiteiten waarvoor een S&O-verklaring is verkregen geldt ook hetzelfde voorwaarde. Gelet op de mededeling van de staatssecretaris vindt het S&O-werk voor rekening en risico van belastingplichtige, indien de werkzaamheden grotendeels (voor meer dan 50%) verricht worden door de werknemers van de belastingplichtige.²⁷

2.5.3 Octrooi

Een immaterieel activum (niet zijnde S&O-activum) komt voor de innovatiebox in aanmerking, indien hiervoor een octrooi is verkregen. Deze “octrooi-eis” is door de wetgever gesteld om de box beheersbaar te houden. Een uitvinding is in Nederland voor octrooi vatbaar, wanneer deze voldoet aan bepaalde criteria. Een uitvinding moet op grond art. 2 en art. 53 Rijksoctrooiwet 1995 aan de vereisten van nieuwheid, inventiviteit en industriële toepasbaarheid voldoen.

Een kwekersrecht, recht op nieuwe planrassen, kan ook onder de innovatiebox gebracht worden. Dit omdat op grond van art. 12b, derde lid, Wet VPB 1969, een kwekersrecht wat betreft deze faciliteit gelijkgesteld is met een octrooi. Deze rechten fungeren als een soort octrooi in de agrarische sector. Buitenlandse octrooien (waaronder kwekersrechten) of patenten zijn niet uitgesloten van de innovatiebox. Deze kwalificeren eveneens, indien ze op basis van vergelijkbare buitenlandse wetgeving zijn verkregen.

²⁵ Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C, blz.5.

²⁶ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8, blz. 95.

²⁷ Brief van 5 november 2009 van de Staatsecretaris van Financiën, V-N 2009/60/2, blz. 12.

2.5.4 S&O-verklaring

Vanaf 1 januari 2008 staat de innovatiebox ook open voor S&O-activa waarvoor een S&O-verklaring (als bedoeld in de WVA) is afgegeven door Agentschap NL. Op deze manier kunnen ook immateriële activa, waarvoor geen octrooi is verleend worden ondergebracht in de box. De S&O-activa zijn door de belastingplichtige zelf voortgebrachte immateriële activa, die zijn voortgevloeid uit speur en ontwikkelingswerk. Op grond van art. 1, onderdeel n, WVA wordt onder S&O-werk verstaan: door een S&O-inhoudingsplichtige, dan wel een S&O-belastingplichtige, systematisch georganiseerde en in een lidstaat van de Europese Unie verrichte werkzaamheden. Daarenboven moeten de werkzaamheden direct en uitsluitend gericht zijn op technisch-wetenschappelijk onderzoek, de ontwikkeling van voor de S&O-inhoudingsplichtige of de S&O-belastingplichtige technisch nieuwe (onderdelen van) fysieke producten, of (onderdelen van) fysieke productieprocessen. De belastingplichtige kan ook ten aanzien van een techniek, die reeds bij derden beschikbaar is een S&O-verklaring verkrijgen. De desbetreffende techniek moet echter wel voor de belastingplichtige (aanvrager) nieuw zijn.

2.5.5 Oorzaaktoets

De voordelen uit een zelf voortgebracht immaterieel activum waarvoor een octrooi (waaronder kwekersrecht) of een S&O-verklaring is verleend vallen in principe onder de innovatiebox. In principe, want er moet nog de zogenoemde “oorzaaktoets” plaatsvinden. Dat houdt in dat te verwachten voordelen uit een immaterieel activum in belangrijke mate (minstens 30%) hun oorzaak moeten vinden in het verleende octrooi of het S&O-verklaring. Deze oorzaaktoets is opgenomen in art. 12b, lid 2 van de Wet VPB 1969.

Onder de voordelen worden zowel de royalty's (inkomsten uit licenties) als de vervreemdingsvoordelen van het immaterieel activum begrepen.²⁸ Als aan de oorzaaktoets is voldaan vallen niet alleen 30% (of meer) van de voordelen, maar alle voordelen uit het immaterieel activum onder de innovatiebox. De “andere” voordelen worden dus door de wel kwalificerende voordelen meegesleept. De bepaling kan hierdoor gezien worden als een soort meesleepregeling. In de praktijk blijkt dat de oorzaaktoets een kwalitatieve toets is. De vaststelling of er voldaan is aan de oorzaaktoets vindt in tegenstelling tot wat in de wet staat, niet rekenkundig plaats. Dat is te verklaren uit de bestaansreden van de oorzaaktoets.²⁹ Een relatief onbelangrijk octrooi of S&O-verklaring moet niet gebruik worden om een veelomvattende immaterieel activum onder de innovatiebox te laten vallen.

2.5.6 Beperkingen

Op grond van het vierde lid van art. 12b Wet VPB 1969 zijn de merken, logo's en daarmee vergelijkbare bestanddelen uitgesloten van de innovatiebox. De wetgever is van mening dat deze bestanddelen geen innovatief karakter hebben en daardoor niet in de box ter stimulering van innovatie kunnen vallen.³⁰ Deze uitzondering is echter overbodig en onlogisch. Omdat een merk of een logo geen immaterieel activum is waarvoor de belastingplichtige een octrooi of een S&O-verklaring kan krijgen.

²⁸ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8, blz. 25.

²⁹ Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C, blz. 4.

³⁰ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8, blz. 23.

2.6 Ingroeieregeling en “boxtarief”

2.6.1 Ingroeieregeling

Art. 12b, lid 5, eerste volzin van Wet VPB 1969 bepaalt dat het gunstige tarief van toepassing is, voor zover het saldo van de in het jaar genoten boxvoordelen over de drempel gaat. De totale boxdrempel bestaat op grond van tweede volzin van lid 5 uit: de nog in te lopen voortbrengingskosten aan het einde van het vorige jaar, vermeerderd met voortbrengingskosten van boxactiva die in het jaar zelf in de box zijn ondergebracht, en vermeerderd met eventuele innovatieverliezen. De voordelen die zijn genoten uit de octrooiactiva in de periode tussen de aanvraag en de verlening van het octrooi verminderen de drempel. Indien de drempel niet wordt gehaald, kunnen de boxvoordelen krachtens lid 7 worden meegenomen naar het volgende jaar.

Gebruikmakend van art. 3.30, lid 3, Wet IB 2001 kunnen de belastingplichtige de voortbrengingskosten van immateriële activa in het jaar van voortbrenging ineens afschrijven. Deze kosten worden dus tegen het reguliere tarief afgetrokken. Hoewel de afschrijving ineens een optie is, maken veel ondernemingen van deze mogelijkheid gebruik.³¹ Om die reden moeten de voordelen uit de boxactiva eerst de drempel (dus de voortbrengingskosten) inlopen, om voor het lage tarief van 5% in aanmerking te komen. De voortbrengingskosten zijn immers tegen het reguliere tarief afgetrokken en dienen de voordelen ter grootte van die voortbrengingskosten ook tegen het reguliere tarief belast te worden.

2.6.2 “Boxtarief”

Er bestaat eigenlijk helemaal geen boxtarief van 5%, maar een grondslagreductie. De voordelen uit de boxactiva worden voor 5/H gedeelte in aanmerking genomen voor de belastingheffing. H staat voor percentage van het hoogste tarief uit art. 22 Wet VPB 1969. Omdat deze 25% is, worden de voordelen voor 20% in aanmerking genomen. De in aanmerking genomen voordelen worden tegen het normale tarief van 25% belast. Dit resulteert uiteindelijk in een effectief tarief van 5%.

2.6.3 Voorbeeld

Ik zal de ingroeieregeling verduidelijken aan de hand van een voorbeeld. Dit voorbeeld zal tevens duidelijk maken dat er eigenlijk geen speciale boxtarief is.

Voorbeeld:

Jaar 1: BV X heeft een tweetal immateriële boxactiva: immaterieel activum A en B. De voortbrengingskosten die in de voorgaande jaren ten laste van de winst zijn gebracht, bedraagt voor A € 600 en voor B € 900. Nettovoordelen bedragen voor immaterieel activum A € 65 en € 75 voor immaterieel activum B.

We zien dat de (begin)drempel van € 1500 (600+900) in jaar 1 niet gehaald is, want het saldo van de boxvoordelen is € 140. Voor dit saldo van de boxvoordelen wordt er geen grondslagreductie verleend, maar komt op in mindering op de drempel. De begindrempel van € 1500 neemt daardoor af tot € 1360.

³¹ In eens afschrijven is gunstiger ten opzichte van activeren en gespreid afschrijven, tenzij de onderneming van de belastingplichtige ten tijde van voortbrenging verlieslijdend is terwijl er in de toekomst positieve winsten worden verwacht.

Jaar 2: Het is in dit jaar BV X gelukt om een octrooi te krijgen voor het immaterieel activum C. Dit activum wordt in de box opgenomen. De voortbrengingskosten van dit activum bedragen € 300. Het saldo van de boxvoordelen is in jaar 2 € 580.

De begindrempel van jaar 2 is € 1360. De begindrempel neemt in dit jaar toe met de voortbrengingskosten van het nieuwe activum en komt op € 1660. De boxvoordelen in jaar 2 van € 580 zijn lager dan de drempel. Dat betekent dat er voor het bedrag van € 580 geen grondslagreductie wordt verleend. De einddrempel van jaar 2 is € 1080 (1660-580).

Jaar 3: Het saldo van de boxvoordelen bedraagt in dit jaar € 1680.

De begindrempel van jaar 3 is € 1080. De drempel gaat in dit jaar niet omhoog, omdat er in dit jaar geen voortbrengingskosten ten laste van de winst zijn gebracht. De boxvoordelen zijn in dit jaar hoger dan de drempel. De voordelen gelijk aan de drempel wordt in zijn geheel in aanmerking genomen voor de vennootschapsbelasting en wordt tegen het reguliere tarief van 25% belast.³² Het deel van de voordelen boven de drempel van € 600, wordt op grond van art.12b, eerste lid Wet VPB 1969 slechts voor 20% in aanmerking genomen. De voordelen die in aanmerking komen voor de vennootschapsbelasting zijn daarmee gelijk aan € 120. Dit bedrag wordt tegen het reguliere tarief van 25% belast en te betalen vennootschapsbelasting bedraagt voor deze voordelen € 30. Dus, de voordelen boven de drempel (van € 600) worden in feite tegen een effectief tarief van 5% belast.

2.7 Hoe worden de boxvoordelen bepaald?

Zoals gezegd, vallen de voordelen uit een immaterieel activum waarvoor een octrooi of een S&O-verklaring is verkregen in de innovatiebox. De bijkomende voorwaarde daarbij is dat ten minste 30% van de voordelen hun oorzaak moeten vinden in het daarvoor verleende octrooi of het S&O-verklaring. In dit geval vallen alle voordelen uit dit immaterieel activum in de innovatiebox. Maar de vraag is hoe bepaal je de (alle) voordelen uit een immaterieel activum. Het antwoord op deze vraag is niet te vinden in art. 12b Wet VPB 1969.

2.7.1 Winsttoerekening – methodes

In de praktijk wordt er vaak twee methodes, te weten de afpelmethode en de cost-plusmethode, gebruikt om boxvoordelen te bepalen. Deze methodes zijn gebaseerd op de “Earnings before interest and taxes” (EBIT)³³. De achterliggende reden voor het hanteren van EBIT is dat innovatie over het algemeen met eigen vermogen gefinancierd wordt.³⁴ Daardoor is het niet wenselijk om rentekosten indirect van de boxwinst af te halen.

De afpelmethode wordt toegepast, indien de R&D binnen de onderneming een kernfunctie is. De winst wordt eerst toegerekend aan de niet-kernfuncties. Aan deze routinematige functies wordt er meestal een standaardbeloning van bijvoorbeeld 5% van de winst toegerekend. De rest van de winst, het afgepelde deel, wordt dan aan de kernfuncties toegerekend. De R&D is, naast het “ondernemerschap” en de “sales” (verkoop en marketingfunctie) ook een

³² Om het voorbeeld eenvoudig te houden, is er geen rekening gehouden met het opstaptarief van 20%.

³³ Zie M.L.B. van der Lande, Innovatiebox, Fed Fiscale Brochure nr. 29, Kluwer: Deventer 2012, blz. 67-68.

³⁴ IJ de Nies en B.J. Kiekebeld, ‘Actualiteiten belangrijkste knelpunten en praktische toepassing van de innovatiebox’, MBB 2011/05.

kernfunctie van de onderneming en wordt over het algemeen tussen de 25% en de 30% van de resterende winst aan deze functie toegerekend. Dit deel van de winst wordt dan voor 20% in aanmerking genomen, wat leidt tot een gunstig tarief van 5%. Als de R&D geen kernfunctie is, maar slechts van bijkomende betekenis is, vindt de toerekening op basis van de cost-plusmethode plaats. De kosten van innovatie wordt dan verhoogd met een bepaald percentage (veelal ongeveer 10% ³⁵), het bedrag vormt dan de innovatieboxwinst.

2.7.2 Forfaitaire regeling

De belastingplichtige die aan alle andere toegangsvereisten voldoet, kan vanaf 1 januari 2013 ervoor kiezen om innovatieboxwinst op een forfaitaire wijze te berekenen, de zogenoemde “forfaitaire regeling”. Indien de belastingplichtige in het onderhavige of twee voorgaande kalenderjaren een kwalificerend immaterieel activum heeft voortgebracht kan hij jaarlijks opteren voor toepassing van de forfaitaire regeling. In dat geval wordt 25% van de totale jaarwinst geacht toerekenbaar te zijn aan de innovatiebox. Dit bedrag mag echter niet meer bedragen dan € 25 000. Door dit absolute maximum is de forfaitaire regeling van betekenis voor kleine innovatieve bedrijven die moeite hebben met het bepalen van innovatieboxvoordelen. ³⁶ Want bij een jaarwinst van € 100 000 of hoger geldt er altijd een innovatieboxwinst van € 25 000, ook al zijn de werkelijke boxvoordelen hoger.

Verder dient bij het toepassen van het forfait geen rekening te worden gehouden met de drempel. Dat betekent dat de hoogte van de voortbrengingskosten niet meer relevant zijn. Opteren vindt niet per immaterieel activum plaats, maar voor alle boxactiva samen. Bij eventuele keuze voor het forfait, mag de belastingplichtige maximaal drie jaar vanaf het jaar waarin het immaterieel activum is ontstaan van de regeling gebruik maken, tenzij er tussentijds een nieuw immaterieel activum wordt voortgebracht. In dit geval wordt de termijn van drie jaar verleend. Na afloop van de drie jaar moet de belastingplichtige haar innovatiewinst weer aan de hand van hiervoor besproken winsttoerekening-methodes (de hoofdregel) bepalen.

2.9 Conclusie

In dit hoofdstuk stond de volgende vraag centraal: Wat houdt de innovatiebox in en welk probleem wil de innovatiebox oplossen? De innovatiebox houdt in dat de voordelen uit een zelf voortgebracht immaterieel activum waaraan een octrooi of een S&O-verklaring is toegekend belast worden naar een effectief tarief van 5%. De invoering van een box voor innovatiewinsten heeft eigenlijk een direct verband met het argument van de falende markt. Dit argument vormt voor de wetgever de belangrijkste reden om in te grijpen. Daarnaast draagt de invoering van een box voor innovatiewinsten bij aan een goed en compleet innovatiestimuleringspakket. Tevens kan de invoering van de innovatiebox gezien worden als een aanvulling op de Lissabon-strategie. De doelstelling van de innovatiebox is als volgt te omschrijven: door het vergroten van de aantrekkingskracht van Nederland op het buitenlandse bedrijfsleven en het stimuleren van de innovatie in Nederland, zowel de werkgelegenheid als de heropleving van de economie in Nederland ondersteunen.

³⁵ P.A. Roodenburg, Enkele Europese aspecten van de innovatiebox, masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam-Europese Fiscale Studies Post-master Directe Belastingen 2012.

³⁶ Strik, op cit., 2012, paragraaf 2.2.13.D.

HOOFDSTUK 3 Het MKB en innovatie

3.1 Inleiding

De innovatiebox is zowel voor het VPB-plichtige deel van het MKB als grote bedrijven toegankelijk. Er wordt echter gezegd dat de innovatiebox niet geschikt is voor een bepaald deel van het MKB. Voordat ik in Hoofdstuk 4 het functioneren van deze regeling ten opzichte van deze MKB-ondernemingen ga bespreken, zal ik in dit hoofdstuk duidelijk maken wat er in dit onderzoek onder het MKB wordt verstaan, welke kenmerken deze MKB-ondernemingen hebben en of de innovatiebox ook voor hen toepasbaar en aantrekkelijk moet zijn. De vraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *“Hoe wordt het MKB in dit onderzoek afgebakend en wat is het belang van het MKB voor de innovatie en vice versa?”*

3.2 Hoe wordt het MKB in dit onderzoek afgebakend?

In 2011 waren 99% van de Nederlandse bedrijven MKB-bedrijven. Deze bedrijven zorgden in dat jaar voor 59% van de werkgelegenheid en 49% van de bruto toegevoegde waarde.³⁷ MKB-ondernemingen ondernemen zowel in de inkomstenbelasting als in de vennootschapsbelasting. Maar, wat wordt er eigenlijk onder het MKB verstaan? Het MKB wordt door MKB-Nederland gedefinieerd als alle bedrijven met maximaal 250 werknemers die geleid worden door ondernemers die voor eigen rekening en risico werken.³⁸ De Europese Commissie hanteert het begrip MKB niet, maar kent de kleine, middelgrote en micro-ondernemingen (KMO's).³⁹ Dit kan gezien worden als de Europese definitie van het MKB. Onder de KMO's vallen alle ondernemingen waar minder dan 250 werknemers werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet € 50 miljoen of het jaarlijkse balanstotaal € 43 miljoen niet overschrijdt. In tegenstelling tot wat men verwacht, opereren KMO's niet alleen in hun eigen land. Uit een notitie⁴⁰ van de Commissie is gebleken dat ongeveer 37% van de Europese KMO's ook buiten hun eigen land opereren.

Het onderzoeksbureau Panteia/EIM doet al ruim tien jaar jaarlijks onderzoek naar innovatie in het MKB. Zo heeft Panteia/EIM in 2007, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, onderzocht met welke knelpunten MKB-bedrijven te maken hebben.⁴¹ Er werd vooral aandacht besteed aan de MKB-bedrijven die R&D-activiteiten verrichten om nieuwe producten te ontwikkelen. Dit deel van het MKB is in dit onderzoek “technologiebedrijven” genoemd en zij ervaren administratieve lasten (waaronder zaken met de Belastingdienst) als grootste knelpunt. Het tweede grote knelpunt is tekort aan personeel. Een andere groot knelpunt voor de innovatieve MKB-ondernemingen is het verkrijgen van financiering. Innovatie is een risicovolle gelegenheid. Het is vaak onduidelijk of innovatie succesvolle resultaten zal opleveren, daarom willen de banken niet indirect risico lopen. Bij een klein innovatief bedrijf die sterk afhankelijk is van slechts één of enkele investeringen is dit risico natuurlijk groter.

³⁷ A. Ruis, Innovatie in het MKB: ontwikkelingen in de periode 2002-2012, Panteia, Zoetermeer, november 2012.

³⁸ www.mkb.nl

³⁹ Aanbeveling van de Commissie van 6 mei 2003 betreffende de definitie van KMO's PbEG 2003 C 1422, 2003/361/EG, PbEG 2003, L 124/36.

⁴⁰ De Europese Commissie, Eerst aan het MKB denken, Editie 2008 (te vinden op <http://bookshop.europa.eu>)

⁴¹ N.G.L. Timmermans, De grootste knelpunten van MKB- en technologiebedrijven, EIM/Panteia, Zoetermeer, juli 2008.

Tevens blijkt uit dit onderzoek dat het innovatieve deel van het MKB, ten opzichte van grote bedrijven beperkte administratieve en financiële deskundigheid en gebrek aan tijd heeft. De knelpunten verschillen per sector, maar in alle sectoren zijn de administratieve lasten het grootste knelpunt. Uit een ander onderzoek⁴² van Panteia/EIM naar de innovatieve activiteiten (tussen 2002-2012) binnen het MKB blijkt dat, vooral samenwerking met andere bedrijven en beschikbaar personeel voor innovatie, een grote bijdrage levert aan innovatie. Samenwerking is een goed middel om risico's te spreiden en de tekortkomingen in beschikbare middelen te compenseren.

In de fiscale literatuur is veel geschreven over de vraag of de innovatiebox voor ondernemingen toepasbaar en aantrekkelijk is. De auteurs zijn het over het algemeen met elkaar eens dat de innovatiebox in zijn huidige vorm toepasbaar en aantrekkelijk is, maar dat er nog een aantal knelpunten zijn.⁴³ Wat opvalt is dat deze knelpunten bij ondernemingen voorkomen die problemen hebben met administratie en financiering en vaak moeten samenwerken om innovaties te realiseren. Uit de hiervoor genoemde onderzoeken van Panteia/EIM kan geconcludeerd worden dat een groot deel van de MKB-ondernemingen die aan innovatie doen met deze problemen/omstandigheden te maken hebben. Hierdoor is het de vraag of de innovatiebox ook toepasbaar en aantrekkelijk is voor deze MKB-ondernemingen. Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt het MKB in deze scriptie gedefinieerd als een innovatieve Nederlandse onderneming met een personeelsbestand van maximaal 100 werknemers. Dit, omdat in de hiervoor besproken onderzoeken van Panteia/EIM de Nederlandse MKB-bedrijven met maximaal 100 werknemers onderzocht zijn. Verder heeft een MKB-onderneming in deze scriptie, wegens in deze alinea genoemde redenen, de volgende kenmerken: heeft alleen activiteiten in Nederland, problemen met administratie, een tekort aan personeel, werkt innovatief samen en financiering is moeilijk en duur. Indien in het vervolg van de scriptie over het MKB in algemene zin wordt gesproken, zal dit aangegeven worden. En wanneer over kleine MKB-ondernemingen wordt gesproken, worden MKB-ondernemingen met maximaal 10 werknemers (in plaats van 100 werknemers) bedoeld.

3.3 Wat is het belang van het MKB voor innovatie?

Om te kunnen innoveren is technologische kennis noodzakelijk. De grote bedrijven zijn meestal in het bezit van deze kennis. Het is echter niet de enige bron van innovatie. Innovatie kan ook een gevolg zijn van toevallige ontdekkingen, niet goed functionerende processen binnen een onderneming, verslechterde economische concurrentiepositie, enz. En juist bij het die kleinschalig produceert komen deze situaties veel voor. De MKB-ondernemingen werken samen en delen dus kennis met elkaar. Deze samenwerking tussen MKB'ers leidt, via het uitwisselen van kennis, tot nieuwe uitvindingen.

⁴² Zie A. Ruis, Innovatie in het MKB: ontwikkelingen in de periode 2002-2012, Panteia, Zoetermeer, november 2012.

⁴³ Zie bijvoorbeeld: W.R. Munting en E.A. Brassem, 'Is de innovatiebox volwassen geworden?', WFR 2010/1482, IJ. De Nies; 'Stimulering van innovatie: van octrooi-box naar innovatiebox', WFR 2010/146 en IJ de Nies en B.J. Kiekebeld, 'Actualiteiten belangrijkste knelpunten en praktische toepassing van de innovatiebox', MBB 2011/05.

Ook heeft het MKB problemen met het verkrijgen van leningen en het vinden van geschikte middelen voor productie. Deze factoren dwingen deze MKB-ondernemingen ertoe om op een efficiëntere en creatieve manier te produceren. Creatie en efficiëntie gaan dan meestal gepaard met innovatie.

3.4 Wat is het belang van de innovatie voor het MKB?

Innoveren kan voor het MKB waardevol zijn. Ten eerste is innoveren voor hen noodzakelijk om meer winst te kunnen behalen uit de productie en verkoop van producten. Door middel van innovatie kunnen de MKB-ondernemingen met dezelfde hoeveelheid arbeid of kapitaal meer produceren. Ten tweede is innovatie van belang om te blijven concurreren met andere bedrijven. Gebruikmakend van innovatie kunnen MKB-bedrijven de loonkosten en de kosten van kapitaal omlaag brengen, wat uiteindelijk zal zorgen voor een betere concurrentiepositie. Ten slotte is innovatie voor het MKB noodzakelijk om de wensen van hun klanten beter te vervullen. Diversiteit en vernieuwing in de producten en diensten zijn directe gevolgen van innovatie, die ten goede komen aan de klanttevredenheid.

3.5 Conclusie

In dit hoofdstuk stond de volgende vraag centraal: Hoe wordt het MKB in dit onderzoek afgebakend en wat is het belang van het MKB voor de innovatie en vice versa? Het MKB wordt in deze scriptie gedefinieerd als een innovatieve Nederlandse onderneming met een personeelsbestand van maximaal 100 werknemers. Verder heeft een MKB-onderneming in deze scriptie de volgende kenmerken: heeft alleen activiteiten in Nederland, problemen met administratie, een tekort aan personeel, werkt innovatief samen en financiering is moeilijk en duur.

Het MKB is belangrijk voor innovatie, want innovatie kan een gevolg zijn van toevallige ontdekkingen, niet goed functionerende processen binnen een onderneming, verslechterde economische concurrentiepositie, enz. En juist bij het MKB die kleinschalig produceert komen deze situaties veel voor. De MKB-ondernemingen werken samen en deze samenwerking tussen MKB'ers leidt, via het uitwisselen van kennis, tot nieuwe uitvindingen en daarmee ook tot innovatie. Ook heeft het MKB problemen met betrekking tot het verkrijgen van een lening en het vinden van geschikte middelen voor de productie. Deze factoren dwingen deze MKB-ondernemingen ertoe om op een efficiëntere en creatieve manier te produceren. Creatie en efficiëntie gaan dan gepaard met innovatie. Daarnaast is het innoveren ook belangrijk voor het MKB. Het is voor hen noodzakelijk om de wensen van hun klanten beter te vervullen, meer winst te kunnen behalen uit de verkoop van hun producten en om te blijven concurreren met de grote bedrijven. Kortom, de innovatie is belangrijk voor het MKB en vice versa. Daardoor is een goed fiscaal klimaat voor het MKB onmisbaar om de innovatie in Nederland te stimuleren. Dat wil zeggen dat de innovatiebox ook voor het MKB toepasbaar en aantrekkelijk moet zijn, omdat de wetgever het doel heeft om innovatie in Nederland te stimuleren.

HOOFDSTUK 4 Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het MKB

4.1 Inleiding

De innovatiebox staat open voor alle innovatieve ondernemers in de vennootschapsbelasting, die in het bezit zijn van een octrooi of een S&O-verklaring. Hoewel de faciliteit toegankelijk is voor het VPB-plichtige deel van het MKB, wordt gezegd dat de regeling niet geschikt is voor deze bedrijven. Zoals in paragraaf 2.3 besproken, heeft de regeling vanaf 1 januari 2008 een paar belangrijke wijzigingen doorgemaakt. In de literatuur werd het toegankelijker maken van de innovatiebox voor het MKB als reden van deze wijzigingen gezien.⁴⁴ Ondanks deze verruimingen zijn er, zoals in hoofdstuk drie is beschreven, nog aantal knelpunten die toepassing van de innovatiebox voor het MKB beperkt. In dit hoofdstuk worden deze knelpunten uitgebreid besproken. Voordat ik deze knelpunten bespreek, zal ik uitleggen wat de toepassing van de innovatiebox door het MKB anders maakt dan toepassing door andere bedrijven. Daarna zullen de belangrijke wijzigingen de revue passeren. Ik zal tevens bij elke wijziging aangeven in hoeverre desbetreffende wijziging heeft bijgedragen aan een beter toepasbare en aantrekkelijke innovatiebox. In dit hoofdstuk wordt de volgende deelvraag behandeld: *“Hoe functioneert de innovatiebox in het midden- en kleinbedrijf?”*

4.2 Innovatiebox en het MKB

De innovatiebox verhoogt niet alleen het rendement op investeringen wegens lagere belastingdruk, maar biedt ook cashflow voordelen. Hoewel de RDA en de S&O-aftrek in de WVA in dat kader aantrekkelijker zijn, kan de innovatiebox in de eerste jaren van een langlopende R&D-project ook voor cashflow voordelen zorgen.⁴⁵ Aangezien het MKB problemen heeft met het financieren van R&D-projecten en met het financieren van hoge loonkosten van gespecialiseerde innovatiewerknemers,⁴⁶ zijn deze voordelen extra belangrijk voor het MKB. Mijns inziens moeten de fiscale-stimuleringsregelingen echter niet de belangrijkste reden zijn om in innovatie te investeren.⁴⁷ De fiscale faciliteiten dienen “stimulerend” te zijn, en niet “bepalend”. Fiscale afwegingen moeten bij het nemen van investeringsbeslissingen in R&D weliswaar een rol spelen. Dat is ook de bedoeling van de wetgever. Maar, een bedrijf moet bijvoorbeeld door het bestaan van een fiscale faciliteit niet investeren in een R&D-project waarvan vrijwel zeker is dat deze geen opbrengsten zal opleveren. De fiscale faciliteiten moeten het verwachte rendement van investeringen verhogen en op deze manier ervoor zorgen dat de ondernemers over de investeringsdrempel worden getrokken. In dit opzicht is de innovatiebox (in iedere geval theoretisch) een doeltreffende stimuleringsregeling. Het kan alleen toegepast worden, wanneer innovaties tot positieve voordelen leiden. Daardoor kan deze innovatiefaciliteit voor bedrijven geen aanleiding zijn om in hopeloze R&D-projecten te investeren. Bovendien is de regeling voor het MKB zeker niet bepalend bij het nemen van investeringsbeslissingen, maar werkt slechts stimulerend. Dit is in hoofdstuk 3 uitgebreid behandeld. De conclusie was dat het MKB belangrijk is voor de innovatie en vice versa.

⁴⁴ Strik op cit., 2012, paragraaf 2.2.13.A.a.

⁴⁵ Aangezien innovatieve bedrijven gebruikmakend van de innovatiebox minder belasting betalen, blijft er tijdens het R&D-proces meer cash over om te investeren.

⁴⁶ Zie voor de definitie van het MKB in deze scriptie paragraaf 3.2.

⁴⁷ Zie ook: E.C.C.M. Kemmeren, ‘Maak van negatief effectief positief’, WFR 2009/433.

4.3 Wijzigingen en de gevolgen daarvan voor toepasbaarheid en aantrekkelijkheid van de innovatiebox voor het MKB

De octrooiabox die in 2007 met de Wet werken aan winst in werking is getreden, bleek niet succesvol te zijn. Vooral het MKB maakte weinig gebruik van de regeling.⁴⁸ Om de box ook voor dit deel van het bedrijfsleven aantrekkelijk te maken, hebben er aanpassingen plaatsgevonden.⁴⁹ In deze paragraaf ga ik per wijziging/aanpassing beoordelen wat voor gevolgen deze heeft gehad op toepasbaarheid van innovatiebox voor het MKB. Schematisch zien de wijzigingen er als volgt uit.

Wijzigingen in de octrooiabox		
	Huidige innovatiebox	Octrooiabox in 2007
Voorwaarde activum (toegangsbevijs)	octrooi is verleend of S&O-verklaring is afgegeven	octrooi is verleend
Tarief komt neer op	5%	10%
Verlies aftrekbaar	tegen het reguliere tarief	tegen 10%
Boxruimte	onbeperkt	vier maal de voortbrengingskosten (voor S&O-activa, vanaf 2008: voortbrengingskosten max. 100 000)
Pre-octrooibaten	vallen in de box: verlagen de drempel	vallen niet in de box
Aanspreekpunten om innovatieve bedrijven te helpen	ja	nee
Forfaitaire regeling mogelijk (25 % van de winst met max. €25 000)	ja	nee
Uitbesteden werk toegestaan tot ²	50% van de S&O-werkzaamheden	-

4.3.1 Uitbreiding met S&O-activa

Vanaf 1 januari 2008 is de octrooiabox opengesteld voor de voordelen uit S&O-activa. Deze uit speur- en ontwikkelingswerk voortgekomen activa vallen binnen de octrooiabox als er daarvoor een S&O-verklaring is afgegeven. Dit is een verruiming. Bijvoorbeeld, computersoftware die veelal niet octrooieerbaar is kan wel kwalificeren als S&O-activum. Deze aanpassing is voor het MKB nuttig, want:

- de belastingplichtige kan ook ten aanzien van een techniek, die reeds bij derden beschikbaar is een S&O-verklaring verkrijgen. De desbetreffende techniek moet echter wel voor de belastingplichtige (aanvrager) nieuw zijn. Het imiteren of overnemen van, door een groot bedrijf ontwikkelde innovatie komt ook voor bij het MKB. De radicale innovatie die nieuw is voor het gehele bedrijfsleven brengt hoge risico's met zich mee. Aangezien de overgenomen innovaties voor de MKB-ondernemingen zelf nieuw zijn, kunnen ze nu ook ten aanzien van deze innovatie van de innovatiebox gebruik maken.
- procesmatige vernieuwingen komen in het MKB vaker voor dan vernieuwing van producten of diensten.⁵⁰ Procesmatige vernieuwingen zijn veelal niet octrooieerbaar. Maar de

⁴⁸ Zie interview: 'Innovatief MKB laat duizenden euro's liggen', op www.nuzakelijk.nl

⁴⁹ Kamerstukken II 2007/08, 31 206, nr. 15, blz. 9.

⁵⁰ J.P.J. de Jong, Innovatie in het MKB: ontwikkelingen sinds 1999, EIM, Zoetermeer, september 2004.

werkzaamheden die zijn verricht ten aanzien van procesmatige vernieuwingen kunnen wel als S&O-werkzaamheden aangemerkt worden en daardoor kunnen de voordelen uit deze werkzaamheden voor het gunstige tarief in aanmerking komen.

- de octrooiaanvraag neemt meestal een aantal jaren in beslag. De aanvraag van de S&O-verklaring verloopt sneller dan de aanvraag van het octrooi. Het is tevens goedkoper. Voor de kleine MKB-ondernemingen die gebrek aan tijd en geld hebben om een octrooi aan te vragen, is het aanvragen van een S&O-verklaring een goed alternatief.

- de meest succesvolle innovatieve bedrijven, waaronder MKB'ers, kunnen ook van de innovatiebox gebruik maken. Deze bedrijven verkrijgen enkele malen per jaar een S&O-verklaring. Enkele malen per jaar een octrooi verkrijgen is niet mogelijk.

- omdat de octrooiaanvraag meestal een aantal jaren in beslag neemt, kan de belastingplichtige gedurende deze periode de innovatiebox niet toepassen. Pas op het moment van het verkrijgen van het octrooi komen de pre-octrooibaten in mindering op de drempel. Dit probleem komt niet voor bij een S&O-activum. Een S&O-verklaring kan worden verkregen voordat de belastingplichtige begint met het verrichten van de werkzaamheden. Dat biedt meer zekerheid voor de MKB-ondernemingen, omdat het gelijk tot cashflowvoordelen leidt. De voordelen uit de S&O-werkzaamheden, vlak na aanvang van de werkzaamheden worden tegen het gunstige tarief in de belastingheffing betrokken.

-voor de octrooiaanvraag moeten bepaalde gegevens verstrekt worden, waaronder gegevens die tot bedrijfsgeheimen behoren. MKB-ondernemers zijn zoals andere ondernemers, hiertoe niet altijd bereid.

- de regeling is na deze wijziging, via de S&O-verklaring, onlosmakelijk verbonden met de toepassing van de WVA en de RDA. De kleine MKB-ondernemingen die geen moeite zouden doen om een octrooi te verkrijgen, zullen na deze aanpassing zeker een S&O-verklaring aanvragen. Immers, met slechts één S&O-verklaring kan van drie regelingen gebruik worden gemaakt. De korting op de af te dragen loonbelasting en de RDA kan dan, naast het voordeel van de innovatiebox, meegenomen worden.

4.3.2 Verlaging van tarief

Het effectieve tarief is, met ingang van 1 januari 2010 verlaagd van 10% naar 5%. Dit is een nuttige aanpassing voor de MKB-ondernemingen. Voor de kleine MKB-ondernemingen kon het verschil tussen het normale tarief van 20% en het boxtarief van 10% niet genoeg groot zijn om voor het gebruik van de box te opteren. Aangezien toepassing van de innovatiebox ook administratieve lasten met zich mee brengt. En het tarief van 5% is nu ten opzichte van andere concurrerende EU-landen, behoudens Ierland,⁵¹ voldoende onderscheidend. Bijvoorbeeld Luxemburg en België hanteren een effectief tarief van ongeveer 6%.

⁵¹ Ierland hanteert een effectief tarief van 2,5% voor de innovatiewinsten en tevens is het begrip "immaterieel activum" daar ruim gedefinieerd. Merkenrechten, handelsnamen, auteursrechten en bepaalde licenties kunnen binnen het regime vallen.

4.3.3 Innovatieverliezen

De wetgever heeft in 2010 wettelijk bepaald dat het gunstige tarief alleen van toepassing is voor zover het saldo van voordelen positief is. Dit wil zeggen dat de verliezen uit innovatieve activiteiten tegen het hoge tarief aftrekbaar zijn. De afgetrokken verliezen verhogen echter de drempel van art. 12b, vijfde lid, Wet VPB 1969. Deze aanpassing biedt voor het MKB meer rechtszekerheid. Voor deze aanpassing was een overleg met de Belastingdienst noodzakelijk om innovatieverliezen tegen het hoge tarief te kunnen aftrekken.

4.3.4 Pre-octrooibaten

Vanaf 1 januari 2011 worden de voordelen in de periode tussen de aanvraag en het verkrijgen van een octrooi (aanvraagperiode), de zogenoemde “pre-octrooibaten”, ook in de innovatiebox betrokken. De pre-octrooibaten worden in de aanvraagperiode tegen het reguliere tarief belast, en later verminderen deze baten de in te lopen drempel (Art. 12b, lid 5, sub d, Wet VPB 1969). De pre-octrooibaten komen dus na deze aanpassing ook niet voor het gunstige tarief in aanmerking. Dit is door de wetgever gedaan ter wille van uitvoerbaarheid.⁵² Pas vanaf het moment dat het octrooi daadwerkelijk wordt verleend, kan de belastingplichtige de box toepassen en niet in de aanvraagperiode. Bovendien kan het bedrag van de drempel na het verminderen van de voordelen in de aanvraagperiode, niet negatief worden. Dit leidt tot een ander probleem. Indien pre-octrooibaten hoger zijn dan de drempel, wordt het verschil tegen het regulier tarief belast.

4.3.5 Forfaitaire regeling

De laatste wijziging vond op 1 januari 2013 plaats. Met ingang van deze datum maakte de wetgever op een forfaitaire wijze het bepalen van de innovatiebox -voordelen mogelijk (art. 7aa Uitv. Besl. Vpb. 1971). In geval een belastingplichtige voor deze regeling opteert kan hij 25% van zijn totale jaarwinst, met een maximum van €25 000, toerekenen aan de innovatiebox. De staatssecretaris had in 2012 in antwoord op Kamervragen⁵³ gereageerd, dat hij geen redenen ziet om de regels aan te passen. Toch was hij één jaar later van mening dat de afpelmethode, die wordt gebruikt om de winst aan de innovatiebox toe te rekenen, minder geschikt is voor de kleine ondernemingen. De nettovoordelen van de regeling wegen, voor dit deel van het bedrijfsleven, niet altijd op tegen bijbehorende advieskosten.⁵⁴ De innovatiebox moest ook voor dit deel van het bedrijfsleven toepasbaar zijn.

Het behoeft weinig betoog dat de invoering van deze regeling bedoeld is voor de kleine MKB-ondernemingen en ook voor hun gunstig is. Om die reden wordt de regeling ook wel het MKB-forfait genoemd. Uit een onderzoek van EIM/Panteia⁵⁵ blijkt dat het aandeel innovatieve kleine bedrijven (met maximaal 10 werknemers) in de periode 2002-2012 sterker is gedaald, dan het aandeel innovatieve grote bedrijven. Daarom kan de invoering van de forfaitaire regeling een goed middel zijn om de innovatie onder deze bedrijven te stimuleren. Ten slotte kan de regeling ook door de samenwerkingsverbanden gebruik worden. Het forfait wordt dan naar rato van de winstgerechtigheid in het samenwerkingsverband aan de achterliggende vennoten toegerekend.

⁵² Kamerstukken II 2010/11, 32 505, nr. 3, blz. 24.

⁵³ Zie Brief Staatssecretaris van Financiën van 12 januari 2011, nr. DGB2010/8277.

⁵⁴ Strik, op cit., 2012, paragraaf 2.2.13.D.

⁵⁵ Zie voetnoot 37.

4.3.6 Aanspreekpunten

Er is per 1 januari 2010 op elk regiokantoor van de Belastingdienst een aanspreekpunt innovatiebox aangesteld. Dit is gedaan om het voor de ondernemingen aantrekkelijk te maken. Mede het bestaan van de aanspreekpunten gaat het overleg tussen de Belastingdienst en de ondernemers sneller en beter. Ook het MKB kan van deze mogelijkheid gebruik maken. De MKB-ondernemers kunnen bij de aanspreekpunten terecht met vragen, waaronder over de toerekening van de winst aan de innovatiebox. Uit heel veel telefoontjes en aanvragen bij de aanspreekpunten vanuit het MKB is gebleken dat er onder MKB'ers veel van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt.⁵⁶ De Belastingdienst wil gebruikmakend van aanspreekpunten meer bekendheid geven aan de innovatiebox.

4.4 Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het MKB

De vennootschapsbelasting is steeds ingewikkelder geworden. Ook het MKB heeft moeite met het omgaan met de complicerende kanten van de wet. Daardoor kan het niet de bedoeling van de wetgever zijn om het nog ingewikkelder te maken, door het stellen van strenge regels aan een innovatiefaciliteit. De wettekst en bedoeling van bepalingen van de wet moeten in overeenstemming met elkaar zijn. Casuïstische wetgeving (moeilijk en onoverzichtelijk) moet geen belemmering vormen voor het doel en strekking van de wet, in dit geval stimulering van innovatie in Nederland. Helaas kent de innovatiebox als gevolg van deze casuïstische wetgeving een aantal knelpunten, die de toepassing van de regeling bemoeilijken. Hoe de hoogte van de boxvoordelen en de voortbrengingskosten bepaald moeten worden, is bijvoorbeeld niet (duidelijk) in de wet vastgelegd. Het is voor de bedrijven gunstiger om de voortbrengingskosten en daarmee de drempel zo laag mogelijk vast te stellen. Indien de Belastingdienst het met de hoogte van de voortbrengingskosten niet eens is, ontstaat er een meningsverschil tussen de belastingplichtige en de fiscus.

Door deze onduidelijkheden en bepaalde knelpunten is het voor het MKB bijzonder moeilijk om van de box gebruik te maken. Uit het jaarlijkse onderzoek van EIM⁵⁷, onder 2500 MKB-bedrijven (Het MKB; met maximaal 250 werknemers) bleek dat in 2011 ongeveer 3% van de bedrijven gebruik maakte van S&O-aftrek. Omdat de S&O-verklaring zowel voor deze regeling als voor de innovatiebox een toegangsbewijs is en deze twee regelingen veelal samen worden toegepast, verwacht ik dat het percentage voor de innovatiebox niet veel afwijkt. Verder schat Annet van Veldhuizen, transfer pricing specialist van PWC, dat ongeveer 80 procent van de grote bedrijven die voor de innovatiebox in aanmerking komen, er ook daadwerkelijk gebruik van maken. Bij het MKB ligt dit percentage onder de 50%.⁵⁸

Hierna ga ik de belangrijkste problemen van de innovatiebox bespreken, te weten de toerekeningsproblematiek, knelpunten bij het samenwerken en de administratieve lastendruk. Ik zal per probleem uitgelegd worden wat het inhoudt en wat de mogelijke oplossingen zijn.

⁵⁶ T. Mulder, 'Kritiek op hoge regeldruk bij innovatiebox', Het Financieele Dagblad, 4 december 2010.

⁵⁷ EIM, Kleinschalig ondernemen: Structuur en ontwikkeling van het MKB, Zoetermeer, 2011.

⁵⁸ Zie voor interview: 'Innovatief MKB laat duizenden euro's liggen', op www.nuzakelijk.nl

4.5 Toerekeningsproblematiek

4.5.1 Algemeen

Op grond van art. 12b, eerste lid Wet VPB 1969 vallen alleen de voordelen “uit hoofde” van een immaterieel activum met een geldig toegangsbewijs, in de innovatiebox. Nadat aan alle andere vereisten is voldaan, moet worden bepaald welke voordelen aan het immaterieel activum toegerekend kunnen worden. Dat is niet eenvoudig, bijvoorbeeld bij het toerekenen van de voordelen uit een geltablet voor in de wasmachine.⁵⁹ Met een goed geproduceerd geltablet valt veel winst te behalen. De vraag is of de volledige winst in aanmerking komt voor de innovatiebox, of slechts een deel van de winst die zijn oorsprong vindt in de puur intellectuele factor, kennis. Rekening houdend met doel en strekking van de wet moeten de andere factoren zoals een goede marketing, een sterke marktpositie, goede machines, ervaren personeel en dergelijke, geëlimineerd worden.

Het toerekenen van de winst aan de andere factoren dan de kennis vereist een bepaalde mate van deskundigheid en inspanning.⁶⁰ Er zijn geen vaste bepalingen in de wet opgenomen. Zowel in art. 12b Wet VPB 1969 als in het uitvoeringsbesluit staat niet op welke wijze het toerekenen van de voordelen moet gebeuren. In de praktijk wordt veelal de afpelmethode toegepast.⁶¹ Bij toepassing van deze methode moet een bepaald percentage van de winst aan de kernfuncties toegerekend worden. Het bepalen van het percentage aan R&D-functie kan voor het MKB een probleem vormen. Een goed overleg met de Belastingdienst is dan alsnog handig.

Ook het bepalen van de voordelen die in belangrijke mate (30% of meer) hun oorzaak vinden in aan de belastingplichtige verleende octrooi of S&O-verklaring, is niet eenvoudig. Om daadwerkelijk in aanmerking te kunnen komen voor de innovatiebox, moeten de voordelen na het vaststellen van de boxvoordelen ook aan deze zogenoemde oorzaaktoets voldaan. Deze toets is vooral in kwalitatieve zin bedoeld. Een kwalitatieve toets is meestal een moeilijk-meetbare toets.⁶² Op een objectieve manier toetsen is dan vaak onmogelijk. Het gevoel en hoe iets aangebracht wordt, is dan vaak doorslaggevend.

Tevens zijn de merken, logo's en daarmee vergelijkbare bestanddelen op grond van het vierde lid van art. 12b Wet VPB 1969, uitgesloten van de innovatiebox. Echter, indien er aan de oorzaaktoets is voldaan vallen niet alleen 30% (of meer) van de voordelen, maar alle voordelen uit het immaterieel activum onder de innovatiebox. Dit is tijdens het wetsontwerp⁶³ in de Tweede Kamer door de staatssecretaris genuanceerd. De voordelen uit een immaterieel activum die toe te rekenen zijn aan marketinginspanningen, mogen volgens de staatssecretaris niet in de box vallen. Dus, er moet na het bepalen van de boxvoordelen en na het toepassen van de oorzaaktoets, nog een tweede compartimentering van de voordelen plaatsvinden.

⁵⁹ Zie voor voorbeeld: M.L.B. van der Lande, 'De octrooiobox: een inventarisatie van discussiepunten', WFR 2007/527.

⁶⁰ R. de Jong, "De innovatiebox: de theorie (eindelijk) in de praktijk gebracht", Forfaitair 2012/223.

⁶¹ Zie paragraaf 2.7.1

⁶² Zie M.L.B. van der Lande, 'De octrooiobox: een inventarisatie van discussiepunten', WFR 2007/527.

⁶³ Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8, blz. 97.

Tot slot kan de in paragraaf 2.6.1 besproken ingroeieregeling, in combinatie met de regeling voortbrengingskosten, ineens ten laste van de winst brengen ten tijdens van laagconjunctuur voor problemen zorgen. Veel bedrijven bevinden zich gedurende de laagconjunctuur in verliespositie. Het kan daarom onverstandig zijn om de voortbrengingskosten van het immaterieel activum ineens ten laste van de winst te brengen. Indien belastingplichtige in de toekomst positieve winsten verwacht, kan het activeren en afschrijven voordelig zijn. Om dubbel tariefsvoordeel te voorkomen moet de drempel, ook als is de directe volledige afschrijving optioneel, ingelopen worden. Dubbel tariefsvoordeel ontstaat echter niet als de voortbrengingskosten geactiveerd worden. De voortbrengingskosten zijn dan nog niet tegen het reguliere tarief afgetrokken. De voordelen ter grootte van deze voortbrengingskosten moeten daardoor eigenlijk voor het lage tarief in aanmerking komen. Het is niet wenselijk dat de nog niet afgetrokken voortbrengingskosten alsnog ingelopen moeten worden om de box te kunnen toepassen.⁶⁴

4.5.2 Oplossingen

De volgende verbeterpunten kunnen een bijdrage leveren aan het oplossen van de toerekeningsproblematiek:

- het feit dat in de praktijk vaak twee methodes, te weten de afpelmethode en de cost-plusmethode, worden gebruikt, is eigenlijk een goede ontwikkeling om toerekeningsproblematiek te voorkomen. De “andere factoren” worden dan vanzelf uit de winst geëlimineerd. Zoals in paragraaf 2.7.1 besproken, wordt de afpelmethode toegepast indien de R&D binnen de onderneming een kernfunctie is. In dit geval wordt tussen de 25% en 30% van de winst aan deze functie toegerekend. Als de wetgever dit feit in een beleidsbesluit bevestigt, zal dit bij de belastingplichtige duidelijkheid creëren. Er dient geen vast percentage genoemd te worden. Het is al genoeg indien de belastingplichtige weet tussen welke percentages het ligt. Omdat de innovatiebox al een aantal jaren toegepast wordt, kan de wetgever hierover bij de Belastingdienst informatie opvragen. Bij de ondernemingen waarin de R&D geen kernfunctie is, wordt de cost-plusmethode gebruikt. Dat kan ook wettelijk vastgelegd worden. Tevens kan opgenomen worden wanneer welke methode van toepassing is.
- duidelijke interpretatie van het begrip “innovatieboxvoordeel” door de Belastingdienst is wenselijk, niettemin moet de wetgever en de fiscus deze interpretatie aan het MKB bekend maken. Omdat het toerekenen van de winst in overleg met de Belastingdienst plaatsvindt, de zogenoemde maatwerkaanpak, is met de Belastingdienst heel veel afspraken gemaakt. Het publiceren van de hoofdlijnen van deze gemaakte afspraken kan zij daarmee helpen. Op deze manier kan de Belastingdienst ook laten zien dat zij consequent handelt.
- de vaststelling of er voldaan is aan de oorzaaktoets vindt in tegenstelling tot wat in de wet staat, niet rekenkundig plaats. De bestaansreden van de oorzaaktoets is dat een relatief onbelangrijk octrooi of S&O-verklaring niet gebruikt mag worden om een veelomvattende

⁶⁴ Zie ook uitgebreider: IJ de Nies en B.J. Kiekebeld, ‘Actualiteiten belangrijkste knelpunten en praktische toepassing van de innovatiebox’, MBB 2011/05

immaterieel activum onder de innovatiebox te laten vallen.⁶⁵ Omdat het nu wel in art. 12b Wet VPB 1969 staat, zorgt het bij de belastingplichtige voor onduidelijkheid. In plaats van deze oorzaaktoets kan de wetgever in een uitvoeringsbesluit opnemen dat de innovatiebox in deze situaties niet toegepast kan worden. De belastingdienst zal dan, zoals het nu ook gebeurd, vaststellen of de belastingplichtige de innovatiebox mag toepassen.

- indien een relatief onbelangrijk octrooi of een S&O-verklaring niet gebruikt wordt om een veelomvattende immaterieel activum onder de innovatiebox te laten vallen, moeten op grond van de tekst van art. 12b lid 4 Wet VPB 1969 “alle” voordelen voor het gunstige tarief in aanmerking komen. Echter dat gebeurt niet, dit probleem is in paragraaf 4.4.1 behandeld. Voor het MKB die beperkte middelen heeft om een voor de innovatiebox volledige administratie bij te houden, kan deze uitzondering voor extra problemen zorgen. Daarom is het mijns inziens verstandig om alle voordelen uit het immaterieel activum aan de innovatiebox toe te rekenen.⁶⁶ Met name de MKB-bedrijven zullen van deze aanpassing profiteren. Deze oplossing is afhankelijk van de vraag of het financieel haalbaar is en of de wetgever hiertoe bereid is.

- de nog niet afgetrokken voortbrengingskosten moeten in bepaalde gevallen⁶⁷ ingelopen worden om de box te kunnen toepassen. Door de hoogte van de drempel afhankelijk te maken van daadwerkelijke afgeschreven voortbrengingskosten is dit knelpunt op te lossen.

4.6 Knelpunten bij het samenwerken

4.6.1 Algemeen

Er kan een probleem ontstaan wanneer het eigendom van de toegangsbewijzen (octrooi of S&O-verklaring) zich niet bij één en dezelfde belastingplichtige bevinden. Op grond van de tekst van art. 12b, eerste lid Wet VPB 1969 moeten de toegangsbewijzen verleend zijn aan degene die het immaterieel activum heeft voortgebracht. Als twee belastingplichtigen samenwerken om een immaterieel activum voort te brengen en later beide bedrijven voordelen van genieten, is er voor beide bedrijven in economische zin sprake van zelf voortgebracht immaterieel activum. Maar, omdat het octrooi of S&O-verklaring slechts aan één van die bedrijven is verleend, heeft de andere onderneming geen toegangsticket voor de innovatiebox. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het niet wenselijk is om (in deze gevallen) één van de samenwerkende partijen van het gebruik van de innovatiebox uit te sluiten.⁶⁸

Verder moet er, om de innovatiebox te kunnen toepassen, sprake zijn van een door de belastingplichtige zelf voortgebracht immaterieel activum. Dit “zelf voortbrengen”, is gesteld om het gekochte immaterieel activum buiten de innovatiebox te houden. Bij het voortbrengen van een immaterieel activum waarvoor een S&O-verklaring is verleend kan minder dan 50% van de S&O-werkzaamheden uitbesteed worden. De opdrachtnemers die minder dan 50% van de werkzaamheden verrichten zijn meestal de ondernemingen die gespecialiseerd zijn in deze

⁶⁵ Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C, blz. 4.

⁶⁶ Zie ook: M.L.B. van der Lande, ‘De octrooibox: een inventarisatie van discussiepunten’, WFR 2007/527.

⁶⁷ Zie hierover paragraaf 4.4.1.

⁶⁸ W.R. Munting en E.A. Brassem, ‘Is de innovatiebox volwassen geworden?’, WFR 2010/1482.

werkzaamheden.⁶⁹ Zij lenen hun personeel uit voor S&O-werkzaamheden van een derde. De R&D-activiteiten gebeuren niet voor rekening en risico van de opdrachtnemers en zij worden ook geen eigenaar van de voortgebrachte innovaties. Daarom is het logisch dat zij de innovatiebox niet kunnen toepassen. De opdrachtnemers kunnen echter onder omstandigheden ook een S&O-verklaring verkrijgen. Daarbij is het bijhouden van een nauwkeurige S&O-administratie noodzakelijk.

4.6.2 Oplossingen

Het is aan te raden om in een beleidsbesluit op te nemen dat de innovatiebox inderdaad van toepassing is in gevallen waarin twee belastingplichtigen, zoals beschreven in paragraaf 4.5.1, samenwerken om een immaterieel activum voort te brengen.⁷⁰ Slechts het feit dat het juridisch eigendom van het octrooi of een S&O-verklaring zich bij de andere deelnemende partij bevindt, moet toepassing van de innovatiebox bij de mede economische eigenaar niet in de weg staan. Het immaterieel activum wordt immers ook voor zijn rekening en risico voortgebracht. Overigens is het ook mogelijk om de wettekst aan te passen. Het laten vervallen van twee keer de woorden “aan hem” in art.12b, eerste lid Wet VPB 1969 is daarvoor genoeg.⁷¹ Objectivering van de innovatiebox met octrooi of S&O-verklaring blijft dan ook in stand. Alleen de toegangsbewijzen mogen ook in handen zijn van iemand anders dan de belastingplichtige. Deze wijziging betekent dat er een verruiming ontstaat, maar het is naar mijn mening in overeenstemming met doel en strekking van de wet. Hierbij moet nog worden opgemerkt, dat er na deze aanpassing nog problemen kunnen blijven bestaan om te kunnen samenwerken. De drempel en daarmee de voortbrengingskosten moeten aan verschillende gebruikers toegerekend worden.

Het tweede verbeterpunt gaat over de opdrachtnemers die in paragraaf 4.5.1 behandeld zijn. Zoals aan het eind van deze paragraaf gezegd, ook al zouden deze opdrachtnemende ondernemingen een S&O-verklaring kunnen krijgen, dan kunnen ze nog steeds geen gebruik van de innovatiebox maken. Voor deze ondernemingen is er immers in dit geval geen immaterieel activum ontstaan. Hun voordeel uit het immaterieel activum beperkt zich tot de (winstafhankelijke) vergoeding voor verrichte werkzaamheden en deze valt niet onder de werking van de innovatiebox. In de praktijk wordt de innovatiebox gebruikmakend van een constructie toch toegepast.⁷² Twee bedrijven richten dan gezamenlijk een BV op, waarvan de ene partij bijvoorbeeld 60% van de aandelen verkrijgt, en de andere 40%. Met behulp van een dergelijke constructie gebruik maken van de innovatiebox moet tegengegaan worden. Echter, indien de controle daarvan voor de Belastingdienst moeilijk is en hoge uitvoeringskosten met zich meebrengt, kan het ook een goed idee zijn om de innovatiebox ook voor de opdrachtnemers (met een S&O-verklaring) open te stellen. Want toepassing van de innovatiebox door de opdrachtnemers kan een bijdrage leveren aan het doel van de innovatiebox; het bevorderen van innovatieve activiteiten. Deze verruiming kan de

⁶⁹ H. Ancuta en M. Opgenoort, ‘Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb’, Het Register, nummer 3, maart 2011.

⁷⁰ Zie ook: W.R. Munting en E.A. Brassem, ‘Is de innovatiebox volwassen geworden?’, WFR 2010/1482.

⁷¹ Zie ook: IJ de Nies en B.J. Kiegebeld, ‘Actualiteiten belangrijkste knelpunten en praktische toepassing van de innovatiebox’, MBB 2011/05.

⁷² H. Ancuta en M. Opgenoort, ‘Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb’, Het register, maart 2011, nr. 3.

opdrachtgevers helpen bij het inschakelen van externe werknemers. Aangezien de innovatiebox dan ook open zal zijn voor de opdrachtnemers, wordt het samenwerken bevorderd. Ook deze aanpassing is afhankelijk van de vraag of dit budgetair haalbaar is.

Indien de wetgever voor het openstellen van de innovatiebox voor opdrachtnemers kiest, zijn er een aantal aandachtspunten. Ten eerste kan het bijhouden van een nauwkeurige S&O-administratie om een S&O-verklaring te verkrijgen voor het MKB moeilijk zijn omdat de werkzaamheden binnen de onderneming van de opdrachtgever verricht moeten worden. Daarom is het dan naar mijn mening verstandig om de grote bedrijven (opdrachtgevers), die de werkzaamheden aan de MKB-bedrijven uitbesteden, ook medeverantwoordelijk te stellen.⁷³ Ten tweede kunnen de opdrachtnemers met een S&O-verklaring geen gebruik van de innovatiebox maken, aangezien zij geen eigenaar van de voortgebrachte innovaties worden. De oplossing kan gezocht worden in het aanpassen van het criterium “bedrijfsmiddel”.⁷⁴ Door dit criterium wordt van een immaterieel activum verwacht dat deze gedurende meerdere jaren voor de onderneming economische voordelen genereert, wat het niet geval is bij de opdrachtnemer.

4.7 Administratieve lastendruk

4.7.1 Algemeen

Om de in vorige paragrafen beschreven toerekeningsproblematiek en knelpunten bij het samenwerken te voorkomen, is een zorgvuldige en gedetailleerde en daarmee kostbare analyse van de onderneming nodig. In hun “normale” administratie kunnen de bedrijven niet alle informatie vinden die nodig is om de innovatiebox te kunnen toepassen. Het MKB in dit onderzoek ervaart administratieve lasten (waaronder zaken met de Belastingdienst) als grootste knelpunt. Zij hebben beperkte administratieve en financiële deskundigheid, gebrek aan tijd en gebrek aan geschikte middelen.⁷⁵ Omdat de wetgever innovatie in het MKB wil stimuleren⁷⁶, moet zij bij het aanbieden van fiscale faciliteiten met deze aspecten rekening houden.

De Tweede Kamerleden Omtzigt en Verburg in 2010, aan de staatssecretaris van Financiën vragen gesteld over de regeldruk bij de innovatiebox. Op 12 januari 2011 heeft de staatssecretaris antwoord gegeven op deze vragen.⁷⁷ Hij was toen van mening dat de regeldruk bij de innovatiebox niet te hoog is, ook niet voor het MKB. Hij zag in de hoge regeldruk geen reden om de box aan te passen. Dankzij de grote belangstelling vanuit het MKB en de bereidheid aan de kant van de Belastingdienst om innovatieve bedrijven te helpen, wordt de innovatiebox ook toegepast door de MKB-ondernemingen, stelt de staatssecretaris. Als voorbeeld geeft hij aan dat de innovatiebox in het jaar 2009, door ruim 500 bedrijven is toegepast en de meerderheid daarvan uit MKB-bedrijven (Het MKB in algemene zin; met maximaal 250 werknemers) bestond. De staatssecretaris is dan van mening

⁷³ Zie ook: H. Ancuta en M. Opgenoort, ‘Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb’, Het Register, nummer 3, maart 2011.

⁷⁴ Zie: W.R. Munting en E.A. Brassem, ‘Is de innovatiebox volwassen geworden?’, WFR 2010/1482.

⁷⁵ Zie voor de definitie van het MKB in deze scriptie in paragraaf 3.2.

⁷⁶ Staatssecretaris van Financiën, Antwoord op Kamervragen m.b.t. regeldruk bij de innovatiebox, 12 januari 2011, nr. DGB/2010/8277.

⁷⁷ Zie Brief Staatssecretaris van Financiën van 12 januari 2011, nr. DGB2010/8277

dat deze regeling ook voor MKB-ondernemingen geschikt is. Mijns inziens is dit niet een terechte conclusie, want 99% van de Nederlandse bedrijven zijn MKB-bedrijven, terwijl slechts meer dan de helft van de bedrijven die de innovatiebox hebben toegepast MKB-bedrijven zijn. Ondanks dit standpunt van de staatssecretaris, is de innovatiebox begin 2013 aangepast met de invoering van de forfaitaire regeling (bedoeld voor de onderkant van het MKB).

Voordat de belastingplichtige de innovatiebox gaat toepassen, moet hij met de Belastingdienst bespreken of hij in aanmerking komt voor de faciliteit en welke voordelen er in de box vallen, de zogenoemde maatwerkaanpak. Deze aanpak creëert door afstemming vooraf geen rechtsonzekerheid. Bovendien neemt de Belastingdienst een positieve houding bij het oplossen van de problemen van innovatieve ondernemers.⁷⁸ De vraag is natuurlijk of het MKB op de hoogte is van de positieve houding van de Belastingdienst en of de voordelen van de innovatiebox voor het MKB opweegt tegen de bijkomende kosten als gevolg van de onderhandelingen. Op dit moment kan geen antwoord op deze vragen gegeven worden. De innovatiebox zou dit jaar geëvalueerd worden. Bij de introductie van de innovatiebox is dit aan de Tweede Kamer toegezegd.⁷⁹ De staatssecretaris heeft echter recent bekend gemaakt dat de evaluatie pas in 2015 gaat plaatsvinden, aangezien er op dit moment nog onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een kwantitatieve uitspraak te doen over de effectiviteit van de regeling.⁸⁰ Maar hij is in iedere geval van mening dat de innovatiebox (ook in de praktijk) toepasbaar moet zijn voor elk bedrijf dat innoveert en aan de eisen van de innovatiebox voldoet.⁸¹

4.7.2 Oplossingen

Hoewel er op dit moment nog geen meetbare resultaten zijn om te zeggen of de administratieve lasten een belemmering vormen voor het gebruik van de innovatiebox, kunnen de volgende verbeterpunten aan het verminderen van de administratieve lastendruk een bijdrage leveren:

- De toerekeningsproblematiek en knelpunten bij het samenwerken zijn factoren die in ondernemingen tot hoge administratieve lasten kunnen leiden. De hiervoor in dit hoofdstuk genoemde verbeterpunten ten aanzien van de toerekeningsproblematiek en samenwerking zullen dus ook de administratieve lastendruk verminderen.
- De maatwerkaanpak en de positieve houding van de Belastingdienst bij het oplossen van de problemen, zijn goede middelen om de administratieve lastendruk te verminderen. Om deze bij de bedrijven beter bekend te maken, kan de Belastingdienst samenwerken met de uitvoeringsorganen van de innovatiebox (Agentschap NL, het octrooicentrum NL en branchevereniging van kwekers). Dit kunnen ze bijvoorbeeld doen door het uitvaardigen van voorlichtingsmaterialen.

⁷⁸ R. de Jong, "De innovatiebox: de theorie (eindelijk) in de praktijk gebracht", Forfaitair 2012/223.

⁷⁹ Brief van de staatssecretaris van Financiën, Kamerstukken II 2009/2010, 32 128, nr. 16, blz. 11.

⁸⁰ Brief staatssecretaris van Financiën, De stand van zaken van de evaluatie van de innovatiebox, 28 juni 2013, nr. AFP/2013 423 U.

⁸¹ Staatssecretaris van Financiën, Antwoord op Kamervragen m.b.t. regeldruk bij de innovatiebox, 12 januari 2011, nr. DGB/2010/8277.

- om de box geschikt te maken voor de onderkant van het MKB is de forfaitaire regeling ingevoerd.⁸² Invoering van deze regeling biedt een bijdrage aan het verminderen van administratieve lastendruk. Er dient bij toepassing van het forfait geen rekening te worden gehouden met de drempel. Deze regeling is tevens een goed middel om kleine bedrijven kennis te laten maken van voordelen van de faciliteit, want bij een eventuele keuze voor het forfait, mag de belastingplichtige maximaal drie jaar vanaf het jaar waarin het nieuwste immaterieel activum is ontstaan van de regeling gebruik maken. Na afloop van de drie jaar moet de innovatiewinst weer aan de hand van de hoofdregel bepaald worden.⁸³

Daarenboven is de regeling, door het absolute maximum van € 25 000, slechts van betekenis voor kleine, innovatieve bedrijven. Want bij een jaarwinst van € 100 000 of meer geldt er altijd een innovatieboxwinst van € 25 000, ook al is de werkelijke boxwinst hoger. Dit maximum is naar mijn mening niet hoog genoeg en daardoor biedt de regeling geen oplossing voor de R&D-projecten met enige omvang. Naar mijn mening zou het verhogen van het maximum naar € 50 000 en daarmee het koppelen aan het opstarttarief van de winsten tot € 200 000 (bedoeld voor het MKB), de innovatiebox nog aantrekkelijker maken voor de kleine innovatieve MKB-ondernemingen.

- het is verdedigbaar om een verlaagd boxtarief van bijvoorbeeld 4% hanteren voor de kleine belastingplichtige ondernemingen. Deze bedrijven maken voor de normale winst gebruik van het opstarttarief van 20%. Bij dergelijke bedrijven is er een belastingbesparing te behalen van 15%, terwijl bij grote bedrijven het voordeel 20% is. Door 80% van de kwalificerende innovatievoordelen vrij te stellen, in plaats van 5/H gedeelte te belasten, kunnen ook de innovatiewinsten van deze ondernemingen tegen een gunstige tarief belast worden. De MKB-ondernemingen die niet boven de eerste schijf uitkomen, kunnen dan van het verlaagd innovatieboxtarief van 4% gebruik maken. Op die manier kan, zonder hoge uitvoeringskosten, bepaald worden welke MKB-ondernemingen voor het verlaagd tarief in aanmerking komen.

Hoewel de laatste twee genoemde aanpassingen (verhogen van het forfait en de tariefsverlaging) de innovatiebox aantrekkelijker maken, moet er nog onderzocht worden of de innovatiebox na deze aanpassingen voor de overheid betaalbaar blijft.

⁸² Strik, op cit., 2012, paragraaf 2.2.13.D.

⁸³ Hierbij moet de volgende opgemerkt worden: Als de belastingplichtige na afloop van drie jaar nog steeds van de box gebruik maakt, moet zij dan weer rekening houden met de drempel. En dan worden de voortbrengingskosten ten tijden van het gebruik van de forfaitaire regeling weer relevant. Dat betekent dat deze kosten alsnog bijgehouden moeten.

4.8 Conclusie

In dit hoofdstuk is de volgende deelvraag behandeld: Hoe functioneert de innovatiebox in het midden- en kleinbedrijf? Om deze vraag te kunnen beantwoorden is ingegaan op een drietal knelpunten, te weten de toerekeningsproblematiek, knelpunten bij het samenwerken en de administratieve lastendruk. Dit werd gedaan, omdat deze problemen bij het MKB, in dit onderzoek, veelal voorkomen. De toerekeningsproblematiek ontstaat omdat; het niet duidelijk is welk deel van de winst aan de innovatiebox toe te rekenen zijn, onduidelijkheden zijn over de in belangrijke mate eis en over de toerekening van de winst aan de marketinginspanningen. Tevens moeten in bepaalde gevallen de nog niet afgetrokken voortbrengingskosten alsnog ingelopen worden om van de box gebruik te kunnen maken. Hoe deze problemen opgelost kunnen worden en welke aanpassing hieraan een positieve bijdrage kan leveren is eveneens in dit hoofdstuk behandeld

Een ander knelpunt is de problematiek bij het samenwerken. Indien het eigendom van de toegangsbewijzen zich niet bij één en dezelfde belastingplichtige bevinden, kan er een probleem ontstaan. Ook de eis “zelf voortgebracht immaterieel activum” leidt tot knelpunten. Het is aan te raden om in een beleidsbesluit op te nemen dat de innovatiebox inderdaad van toepassing is in gevallen waarin twee belastingplichtigen, zoals beschreven in paragraaf 4.6.1, samenwerken om een immaterieel activum voort te brengen.

Het derde knelpunt is de administratieve lastendruk. Hoewel er op dit moment nog geen meetbare resultaten zijn om te zeggen of de administratieve lastendruk een belemmering vormt voor het gebruik van de innovatiebox, is in dit hoofdstuk een aantal oplossingen gegeven. Vooral de oplossing van de eerste twee knelpunten kan de administratieve lastendruk verminderen. De maatwerk aanpak en de positieve houding van de Belastingdienst beter bekend maken bij het MKB is ook een goed middel, zoals de aanpassing van de forfaitaire regeling. Deze oplossingen kunnen een bijdrage leveren aan een voor het MKB toepasbare en aantrekkelijke innovatiebox.

Verder ben ik in dit hoofdstuk ingegaan op de wijzigingen die de innovatiebox doorgemaakt heeft. De wijzigingen en de gevolgen daarvan voor het MKB zijn uitvoerig besproken. De conclusie is dat alle wijzigingen, behoudens het nemen van pre-octrooibaten in de innovatiebox, vooral voor het MKB handig zijn. Daardoor is innovatiebox nu zeker aantrekkelijker dan zijn voorloper (de octrooibox).

HOOFDSTUK 5 **Additionele maatregelen en aanpassingen**

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ik een tweetal additionele aanpassingen behandelen. De volgende vraag staat hierbij centraal: *“Zijn er nog additionele aanpassingen/maatregelen die de innovatiebox aantrekkelijk en toepasbaar maken voor het MKB? Zo ja, welke?”*

5.2 De innovatiebox openstellen voor het IB-plichtige deel van het MKB

Het MKB⁸⁴ bestaat zowel uit vennootschapsbelastingplichtige als inkomstenbelastingplichtige ondernemers. De innovatiebox is in de Wet VPB 1969 geïntroduceerd en daardoor staat deze innovatiefaciliteit alleen open voor het VPB-plichtige deel van het MKB. Dat betekent dat kleine MKB-ondernemers die privé ondernemen geen gebruik van deze innovatiefaciliteit kunnen maken. De staatssecretaris is echter van mening dat deze ondernemers via een omweg wel in aanmerking komen.⁸⁵ Na het ontwikkelen van een succesvolle uitvinding kan de IB-ondernemer zijn onderneming geruisloos (zonder fiscale afrekening over de stille reserves en fiscale reserves) inbrengen in een BV. Geruisloze omzetting gebeurt op grond van art. 3.65 van de Wet IB 2001 en daarbij is de tweede standvoorwaarde van belang. Krachtens deze voorwaarde vindt “indeplaatstreding” plaats. De nieuwe vennootschap treedt fiscaal in plaats van de omgezette IB-onderneming. De indeplaatstreding is belangrijk, want er moet sprake zijn van een zelf voortgebracht immaterieel activum en een daarvoor aan de belastingplichtige verleende octrooi of S&O-verklaring. De nieuwe vennootschap die belastingplichtig is voor de VPB, voldoet niet aan deze eisen. De oude IB-onderneming voldoet echter wel. Door de werking van de indeplaatstreding wordt geacht dat de nieuwe vennootschap ook aan deze eisen voldoet, en in aanmerking komt voor de innovatiebox.

De introductie van een box voor innovatiewinsten in de inkomstenbelasting is volgens de wetgever praktisch van geringe betekenis. Echter, de kleine MKB-ondernemers in de inkomstenbelasting ontwikkelen ook immateriële activa waarvoor ze een S&O-verklaring kunnen verkrijgen. De uitbreiding van de octrooibox met S&O-activa in 2008, die bedoeld is voor het MKB,⁸⁶ heeft ertoe geleid dat de kans om in aanmerking te komen nog groter is geworden. Bovendien zal het introduceren van de innovatiebox voor de IB-ondernemers zinvol zijn gezien het doel van de innovatiebox. Bijvoorbeeld in een onderzoek kwam naar voren dat de kleine MKB-ondernemingen in de inkomstenbelasting niet minder maar anders innoveren dan de grote ondernemingen.⁸⁷

Een ander argument voor de introductie van de innovatiebox in de IB, is het feit dat de IB-ondernemers en VPB-ondernemers gelijk behandeld moeten worden. De kleine innovatieve MKB-ondernemers kunnen met de grote VPB-plichtige ondernemingen op dezelfde markt in concurrentie treden. Omdat in de inkomstenbelasting geen box voor innovatiewinsten is

⁸⁴ In deze paragraaf (paragraaf 5.3) wordt over het MKB in algemene zin, met maximaal 250 werknemers, gesproken.

⁸⁵ Kamerstukken II 2009/10, 32 128, nr. 10, blz. 16

⁸⁶ Kamerstukken II 2007/08, 31 206, nr. 15, blz. 9.

⁸⁷ Met “anders” wordt bedoeld dat zij meestal elders beproefde kennis en methoden toepassen. Zie voetnoot 37.

opgenomen,⁸⁸ zal de belastingdruk die deze ondernemers ondervinden van elkaar verschillen. IB-ondernemers betalen maximaal 52% belasting, terwijl aandeelhouders van een vennootschap uiteindelijk ongeveer 29% (rekening houdend met een box 2 tarief van 25%) over hun innovatiewinst betalen. Dat leidt tot een verstoring van het globaal evenwicht tussen IB en VPB-ondernemers. De keuze van de wetgever beïnvloedt uiteindelijk de concurrentiepositie en de rechtsvormneutraliteit. Met de Nies⁸⁹ deel ik dan de mening dat het niet redelijk is om IB-ondernemers, puur om fiscale redenen, de BV in te “dwingen”.

Ook is er tijdens de parlementaire behandeling van de innovatiebox gezegd, dat de introductie van deze innovatiefaciliteit in de inkomstenbelasting te complex is.⁹⁰ Het tariefsvoordeel wordt gegeven via een grondslagbeperking en daardoor past het wel in de systematiek van box 1 in de inkomstenbelasting. Verder moet nog opgemerkt worden dat, alleen de geruisloze omzetting een oplossing biedt voor de kleine MKB-ondernemers in de IB. En dat deze omzetting op tijd moet gebeuren, dat wil zeggen dat de inbreng, voor het moment waarop de voordelen uit de vinding de voortbrengingskosten gaan overtreffen moet plaatsvinden.

Al met al zie ik geen reden om de innovatiebox niet open te stellen voor de IB-ondernemers. De introductie van deze innovatiefaciliteit in de inkomstenbelasting zal de innovatiebox ook toegankelijk maken voor kleine innovatieve MKB-ondernemers in de inkomstenbelasting. De andere fiscale innovatiefaciliteiten (de RDA de WVA) zijn immers voor hun toegankelijk.

5.3 De innovatiebox omvormen tot een specifieke tax credit. Goed idee?

In zijn artikel “Maak van negatief effectief positief”⁹¹ gaf Kemmeren aan, dat het omvormen van de octrooibox tot een specifieke tax credit de innovatie beter zal stimuleren. Hij is van mening dat in de huidige economische omstandigheden een verzilveringsprobleem ontstaat. Omdat er niet genoeg innovatievoordelen kunnen behaald worden, zal toepassing van de innovatiebox niet leiden tot een belastingbesparing. Met niet genoeg innovatievoordelen, wordt het niet behalen van de drempel of het behalen van negatieve innovatieboxwinst bedoeld. Tax credit wordt daarentegen ook uitbetaald, indien er geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. Dit zal direct liquide middelen opleveren. Het MKB heeft deze liquide middelen nodig voor het financieren van hun (innovatie) investeringen. Daardoor zou de interesse voor tax credit groter zijn dan de interesse voor de innovatiebox. Ik ben echter geen voorstander van een dergelijke ingrijpende verandering. Zoals in paragraaf 4.2 besproken, zal de tax credit dan bepalend zijn bij het doen van investeringen in plaats van stimulerend.

5.4 Conclusie

Het introduceren van de innovatiebox in de inkomstenbelasting om de faciliteit voor het IB-plichtige deel van het MKB toegankelijk te maken zal een positieve bijdrage leveren. Het omvormen van de innovatiebox tot een specifieke tax credit zal geen positieve bijdrage leveren.

⁸⁸ IB-ondernemers hebben (onder voorwaarden) recht op S&O-af trek van art. 3.77 Wet IB 2001. Aangezien deze aftrek een vast bedrag van € 12 310 (voor 2013) is, is het niet vergelijkbaar met de innovatiebox.

⁸⁹ Zie: IJ. De Nies, ‘Stimulering van innovatie: van octrooibox naar innovatiebox’, WFR 2010/146.

⁹⁰ Kamerstukken II 2009/10 32 128, nr. 10, blz. 15.

⁹¹ Zie: E.C.C.M. Kemmeren, ‘Maak van negatief effectief positief’, WFR 2009/433.

HOOFDSTUK 6 Samenvatting en conclusie

In deze scriptie heb ik een onderzoek gedaan om een antwoord te geven op de vraag of de innovatiebox van art. 12b Wet VPB 1969 toepasbaar en aantrekkelijk is het midden- en kleinbedrijf. Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik gebruik gemaakt van vijf hoofdstukken, die elk een bepaald aspect van de probleemstelling behandelt. In hoofdstuk twee kwam de doelstelling van de innovatiebox aan bod. De box is ingevoerd om innovatie en daarmee ook de werkgelegenheid binnen Nederland te stimuleren.

In hoofdstuk drie heb ik duidelijk gemaakt hoe het MKB in deze scriptie afgebakend wordt. Dat wil zeggen: aan welke kenmerken moeten de MKB-ondernemingen voldoen waarvoor de, ik de toepasbaarheid en aantrekkelijkheid heb onderzocht. Het MKB in deze scriptie is gedefinieerd als een innovatieve Nederlandse onderneming met een personeelsbestand van maximaal 100 werknemers. Verder heeft een MKB-onderneming in deze scriptie, de volgende kenmerken: heeft alleen activiteiten in Nederland, werkt samen innovatief, heeft problemen met de administratie en financiering en heeft tekort aan personeel. Het MKB is op deze manier afgebakend, omdat zowel in de fiscale literatuur als in de parlementaire behandeling van de innovatiebox duidelijk is geworden dat de innovatiebox bij een groot deel van het bedrijfsleven wel toegepast kan worden. Echter, de vraag is of deze innovatiefaciliteit ook toepasbaar en aantrekkelijk is voor de MKB-ondernemingen die in dit onderzoek zijn behandeld. Want de meeste van de knelpunten hadden betrekking op de ondernemingen die samenwerken, beperkte middelen hebben om een voor de innovatiebox volledige administratie bij te houden en moeite hebben met het bepalen van de winst die in aanmerking komt voor het boxtarief.

In het derde hoofdstuk heb ik uitgelegd waarom het MKB (in dit onderzoek) van essentieel belang is voor innovatie. Dit heb ik gedaan om uit te kunnen leggen waarom de innovatiebox ook voor deze ondernemingen toepasbaar en aantrekkelijk moet zijn. De conclusie daarbij was, dat deze MKB-ondernemingen belangrijk zijn voor innovatie en het andersom ook geldt. Innovatie kan een gevolg zijn van samenwerking, toevallige ontdekkingen, niet goed functionerende processen binnen een onderneming en verslechterde economische concurrentiepositie. En deze factoren komen vaak voor bij het MKB (in deze scriptie). Bovendien is innoveren ook belangrijk voor het MKB. Het is voor de ondernemingen noodzakelijk om de wensen van hun klanten beter te vervullen, meer winst te kunnen behalen uit de verkoop van de producten en om te blijven concurreren met grote bedrijven. Dus, een voor deze ondernemingen toepasbare en aantrekkelijke innovatiebox zal een grote bijdrage leveren aan het realiseren van het doel van de faciliteit.

Om de innovatiebox toepasbaar en aantrekkelijk te maken voor het MKB heeft de wetgever een paar belangrijke wijzigingen in de box aangebracht en een aantal maatregelen genomen. Deze aanpassingen zijn in hoofdstuk vier besproken. Vanaf 1 januari 2008 kan een S&O-activa in de innovatiebox ondergebracht worden. Door deze aanpassing is de innovatiebox meer geschikt geworden voor het MKB. Ten eerste kunnen nu zowel de overgenomen innovaties door de MKB-ondernemingen als de procesmatige vernieuwingen bij het MKB in de werking van de innovatiebox vallen. Ten tweede is de aanvraag van een S&O-verklaring goedkoper en sneller dan het aanvragen van een octrooi. Ten slotte is de regeling na de

uitbreiding met de S&O-activa onlosmakelijk verbonden met de toepassing van andere fiscale faciliteiten. Omdat de belastingplichtige nu met één S&O-verklaring van drie faciliteiten gebruik kan maken, is toepassing van de innovatiebox voor het MKB aantrekkelijker geworden. Ook de aanpassingen; tariefsverlaging en de bepaling omtrent de innovatieverliezen, hebben de innovatiebox aantrekkelijker gemaakt voor het MKB. In het jaar 2010 zijn er aanspreekpunten aangesteld om bedrijven te helpen met hun problemen met betrekking tot de innovatiebox. Vooral de MKB-ondernemingen maken van deze mogelijkheid gebruik. De laatste wijziging was de invoering van de forfaitaire regeling. Gebruikmakend van deze regeling kunnen de kleine MKB-ondernemingen hun innovatiewinst bepalen zonder hoge advies en administratiekosten.

Hoewel de faciliteit als gevolg van deze wijzigingen en maatregelen meer toepasbaar en aantrekkelijker is geworden voor het MKB, zijn er nog steeds een aantal knelpunten die toepassing van de innovatiebox voor het MKB kunnen beperken. De achterliggende oorzaak van knelpunten is dat de wettekst en de bedoeling van bepalingen van de wet niet met elkaar in overeenstemming zijn. In hoofdstuk vier ben ik ingegaan op deze knelpunten, te weten de toerekeningsproblematiek, knelpunten bij het samenwerken en de administratieve lastendruk. De toerekeningsproblematiek ontstaat omdat het niet duidelijk is welk deel van de winst aan de innovatiebox toegerekend kan worden, onduidelijkheden zijn over de in belangrijke mate eis en over de toerekening van de winst aan de marketinginspanningen. En tevens moeten in bepaalde gevallen de nog niet afgetrokken voortbrengingskosten alsnog ingelopen worden om van de box gebruik te kunnen maken.

Hoe de toerekeningsproblematiek kan worden opgelost en welke aanpassingen hieraan een positieve bijdrage kunnen leveren is eveneens in hoofdstuk 4 behandeld. Dat zijn de volgende punten:

- in de praktijk toegepaste afpelmethode en de cost-plusmethode in een beleidsbesluit opnemen. Dat kan gedaan worden zoals in paragraaf 4.5.2 is beschreven.
- duidelijke interpretatie van het begrip “innovatieboxvoordeel” door de Belastingdienst is wenselijk, niettemin moet de wetgever en de fiscus deze interpretatie aan het MKB bekend maken. Dat kan gebeuren door de hoofdlijnen van de gemaakte afspraken te publiceren.
- in plaats van de oorzaaktoets kan de wetgever in een uitvoeringsbesluit opnemen dat een relatief onbelangrijk octrooi of een S&O-verklaring niet gebruikt mag worden om een veelomvattende immaterieel activum onder de innovatiebox te laten vallen.
- indien een relatief onbelangrijk octrooi of een S&O-verklaring niet gebruikt wordt om een veelomvattende immaterieel activum onder de innovatiebox te laten vallen, moeten op grond van de tekst van art. 12b lid 4 Wet VPB 1969 “alle” voordelen voor het gunstige tarief in aanmerking komen.
- de hoogte van de drempel afhankelijk maken van daadwerkelijke afgeschreven voortbrengingskosten.

Het tweede knelpunt is de problematiek bij het samenwerken. Indien het eigendom van de toegangsbewijzen zich niet bij één en dezelfde belastingplichtige bevinden, kan er een probleem ontstaan. Ook de eis “zelf voortgebracht immaterieel activum” leidt tot knelpunten. Het is aan te raden om in een beleidsbesluit op te nemen dat de innovatiebox inderdaad van toepassing is, in een aantal in paragraaf 4.6.1 beschreven situaties waarin twee belastingplichtigen samenwerken.

Het derde knelpunt is de administratieve lastendruk. Hoewel er op dit moment nog geen meetbare resultaten zijn om te zeggen of de administratieve lastendruk een belemmering vormt voor het gebruik van de innovatiebox, is in deze scriptie een aantal oplossingen gegeven. Vooral het oplossen van de eerste twee knelpunten kan de administratieve lastendruk verminderen. De maatwerkaanpak en de positieve houding van de Belastingdienst beter bekend maken bij het MKB is ook een goed middel. Hiervoor kan de Belastingdienst samenwerken met de uitvoeringsorganen van de innovatiebox. Verder kan het absolute maximum van het forfait verhoogd worden naar bijvoorbeeld 50 000 euro (en daarmee aan het opstarttarief gekoppeld worden) om de kleine innovatieve bedrijven kennis te laten maken met de voordelen van de innovatiebox. En het is ook verdedigbaar om een verlaagd boxtarief te hanteren voor de MKB-ondernemingen die niet boven de eerste schijf uitkomen. Dat kan gebeuren door 80% van de kwalificerende innovatievoordelen vrij te stellen in plaats van 5/H gedeelte te belasten. Hoewel de laatste twee genoemde aanpassingen de innovatiebox aantrekkelijker maken, moet er nog onderzocht worden of de innovatiebox na deze aanpassingen voor de overheid betaalbaar blijft.

Als laatste heb ik in hoofdstuk vijf besproken welke aanpassingen/maatregelen nog een bijdrage kunnen leveren aan een voor het MKB toepasbare en aantrekkelijke innovatiebox. Het introduceren van de innovatiebox in de inkomstenbelasting om de faciliteit ook toegankelijk te maken voor IB-plichtige deel van het MKB zal een positieve bijdrage leveren. Het omvormen van de innovatiebox tot een specifieke tax credit zal geen positieve bijdrage leveren

Het antwoord op de vraag - *Is de innovatiebox van art. 12b Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 toepasbaar en aantrekkelijk voor de kleine en middelgrote ondernemingen?*- is niet geheel positief. Omdat de MKB-ondernemingen ook kwalificerend immateriële activa kunnen voortbrengen, kunnen zij voor de innovatiebox in aanmerking komen. Echter is de innovatiebox alleen voor het VPB-plichtige deel van het MKB toegankelijk. De innovatiebox is over het algemeen voor het MKB (in deze scriptie), ondanks de ingewikkeld blijvende wettelijke regels, wel toepasbaar en aantrekkelijk. De genoemde wijzigingen in de wet en de genomen maatregelen hebben daarvoor gezorgd. De praktische toepasbaarheid bij het MKB bleek niet slecht te zijn. Dat is naast het kunnen gebruiken van de afpelmethode en de cost-plusmethode, ook te danken aan de houding van de Belastingdienst in besprekingen over het gebruik van de innovatiebox. Er zijn echter nog drie knelpunten die toepassing van de innovatiebox voor het MKB bemoeilijken. Boven genoemde verbeterpunten kunnen een grote bijdrage leveren aan het succes van de innovatiebox.

LITERATUURLIJST

Literatuur

- E, Aardema, De stand van zaken, Deventer: Kluwer 2003, blz. 15.
- H. Ancuta en M. Opgenoort, 'Knelpunten bij toepassing innovatiebox in het mkb', Het register, maart 2011, nr. 3.
- C. Caminanda et al., Belasting met beleid, Sdu Uitgevers, Leiden 2007.
- J. Joosten, 'De gemiste kans: hoe innovatiebeleid beter kan inspelen op het innovatievermogen van het MKB', Syntens Innovatiecentrum, december 2012.
- J.P.J. de Jong, Innovatie in het MKB: ontwikkelingen sinds 1999, EIM, Zoetermeer, september 2004.
- R. de Jong, "De innovatiebox: de theorie (eindelijk) in de praktijk gebracht", Forfaitair 2012/223.
- P. Kavelaars, 'Fiscale kenniseconomie', TFO 2008/89.
- P. Kavelaars, Vermogensvergoedingen in de VPB, Fiscaal Tijdschrift Vermogen, 2009/52.
- E.C.C.M. Kemmeren, 'Maak van negatief effectief positief', WFR 2009/433.
- M.L.B. van der Lande, 'De octrooi-box: een inventarisatie van discussiepunten', WFR 2007/527.
- M.L.B. van der Lande, Innovatiebox, Fed Fiscale Brochure nr. 29, Kluwer: Deventer 2012, blz. 67-68.
- Hans Langenberg, Innovatie in de polder: hoge innovatiegraad het geheim van Flevoland, Index: feiten en cijfers over onze samenleving, jrg. 7(2000), nr. 1, blz. 10-11.
- T. Mulder, 'Kritiek op hoge regeldruk bij innovatiebox', Het Financieele Dagblad, 4 december 2010.
- W.R. Munting en E.A. Brassem, 'Is de innovatiebox volwassen geworden?', WFR 2010/1482.
- IJ de Nies en B.J. Kiekebeld, 'Actualiteiten belangrijkste knelpunten en praktische toepassing van de innovatiebox', MBB 2011/05.
- IJ. De Nies, 'Stimulering van innovatie: van octrooi-box naar innovatiebox', WFR 2010/146.
- P.A. Roodenburg, Enkele Europese aspecten van de innovatiebox, masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam-Europese Fiscale Studies Post-master Directe Belastingen 2012.
- A. Ruis, Innovatie in het MKB: ontwikkelingen in de periode 2002-2012, Panteia, Zoetermeer, november 2012.
- L.G.M. Stevens, Elementair belastingrecht(theorieboek), Deventer: Kluwer 2009, blz. 5-6.
- S.A.W.J. Strik, Cursus Belastingrecht vennootschapsbelasting, Deventer: Kluwer 2012.
- N.G.L. Timmermans, De grootste knelpunten van MKB- en technologiebedrijven, EIM/Panteia, Zoetermeer, juli 2008.
- CBS, MKB goed voor 60 procent van de exportwaarde, 7 mei 2012.

CPB, Economie krimpt – Begrotingstekort naar 3,3%, CPB Policy Brief 2012/07.

De Europese Commissie, Toward a more effective use of tax incentives in favour of R&D, 22 november 2006, COM(2006) 728 final.

De Europese Commissie, Eerst aan het MKB denken, Editie 2008.

Deloitte, global survey of R&D tax incentives, 2012.

EIM, Kleinschalig ondernemen: Structuur en ontwikkeling van het MKB, Zoetermeer, 2011.

Panteia/EIM, Evaluatie WBSO 2006-2010; Effecten, doelgroepbereik en uitvoering, februari 2012.

Kamerstukken en publicaties

Kamerstukken II 2004/05, 30 107, nr. 2.

Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 3.

Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 8.

Kamerstukken II 2005/06, 30 572, nr. 12.

Kamerstukken II 2006/07, 30 572 nr. 3.

Kamerstukken I 2006/07, 30 572, nr. C.

Kamerstukken II 2007/08, 31 206, nr. 15

Kamerstukken II 2009/10, 32 128, nr. 10.

Kamerstukken II, 2009/10, 32 128, nr. 52.

Kamerstukken II 2010/11, 32 189, nr. 21.

Kamerstukken II 2010/11, 32 505, nr. 3.

Kamerstukken II 2011/12, 33 003, nr. 3.

Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 14.

Kamerstukken II 2012/13, 33 402, nr. 46.

Brief staatssecretaris van Financiën, Antwoord op Kamervragen m.b.t. regeldruk bij de innovatiebox, 12 januari 2011, nr. DGB/2010/8277.

Brief staatssecretaris van Financiën, De stand van zaken van de evaluatie van de innovatiebox, 28 juni 2013, nr. AFP/2013 423 U.

Stb. 2006, 631.

Stb. 2011, 657

Stb. 2012, 694.